

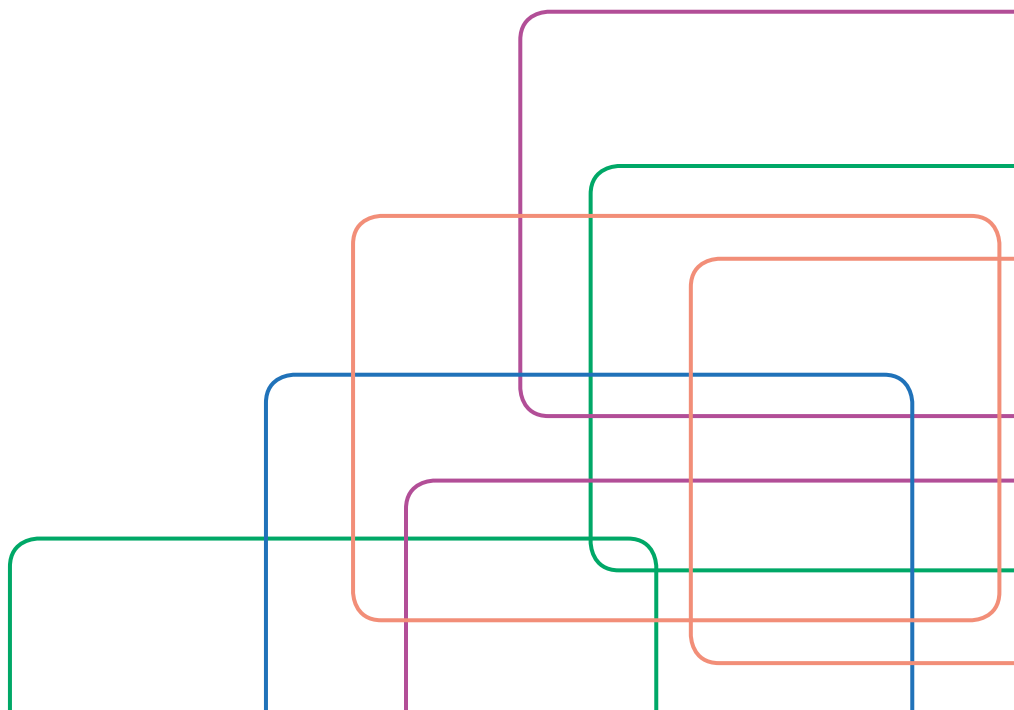
HRVATSKA NARODNA BANKA

Platne kartice i kartične transakcije

Statistika platnog prometa

2015.

Godina II. · srpanj 2016.

Izdavač

Hrvatska narodna banka
Direkcija za izdavačku djelatnost
Trg hrvatskih velikana 3, 10002 Zagreb
Telefon centrale: 01/4564-555
Telefon: 01/4565-006
Telefaks: 01/4564-687
www.hnb.hr

Molimo korisnike ove publikacije da pri korištenju podataka obvezno navedu izvor.
Sve eventualno potrebne korekcije bit će unesene u web-verziju.

ISSN 1849-790X (online)

Pregled kartičnog tržišta RH

Izdavatelji platnih kartica

26 kreditnih institucija
2 institucije za elektronički novac

Prihvatitelji platnih kartica na EFTPOS uređajima

20 kreditnih institucija
2 institucije za elektronički novac

Kartične sheme (abecedno)

Četverostrane kartične sheme

- MasterCard®
- Visa®

Trostrane kartične sheme

- American Express®
- Diners Club International®

Osnovna statistika RH

Populacija / poslovni subjekti

4,285 mil. stanovnika
0,312 mil. poslovnih subjekata (nepotrošača)
56.594 km² površina RH

Broj imatelja platne kartice

Potrošači: 3,364 mil.
Poslovni subjekti (nepotrošači): 0,220 mil.

Broj platnih kartica

Debitne: 6,879 mil.
Kreditne: 1,859 mil.

Nacionalna kartična plaćanja

Broj: 350,92 mil.
Vrijednost: 125.251,27 mil. kuna

Infrastruktura

EFTPOS uređaji: 103.434
Bankomati: 4.418

Sadržaj

Pregled kartičnog tržišta RH	iii	4. Kartične platne transakcije	14
Osnovna statistika RH	iii	4.1. Ukupne kartične platne transakcije	15
1. Uvod	1	4.1.1. Nacionalne kartične platne transakcije	15
1.1. Struktura publikacije	1	4.1.2. Međunarodne kartične platne transakcije	19
1.2. Zakonodavni okvir	1	4.2. Usporedba korištenja platnih kartica i gotovog novca	20
1.3. Metodologija	2	5. Prihvat platnih kartica	21
2. Struktura kartičnog tržišta i platnoprometna infrastruktura	4	5.1. Ukupan prihvat platnih kartica	22
2.1. Kartične platne sheme	5	5.1.1. Prihvat platnih kartica izdanih u RH	23
2.2. Platnoprometna infrastruktura	6	5.1.2. Prihvat platnih kartica izdanih u inozemstvu	25
3. Tržište platnih kartica u RH	9	6. Pojmovnik	27
3.1. Platne kartice	10	7. Dodatak	28
3.1.1. Stupanj tehnološkog razvoja platnih kartica u RH ..	12	7.1. Popis tablica	28
3.2. Imatelji platne kartice	13	7.2. Popis okvira	28
		7.3. Popis slika	28

1. Uvod

Konkurentna i učinkovita tržišta financijskih usluga izrazito su važna za svako gospodarstvo pa tako i gospodarstvo Republike Hrvatske (u nastavku teksta: RH). Jedan od preduvjeta za učinkovito i konkurentno tržište jest jasan i transparentan zakonodavni okvir. Direktivom o platnim uslugama 2007/64/EZ¹, čije su odredbe transponirane u Zakon o platnom prometu (“Narodne novine”, br. 133/2009. i 136/2012.; u nastavku teksta: ZPP), prvi put su se na jedinstven način uredile platne usluge za cijeli Europski gospodarski prostor. ZPP-om uređuju se platne usluge, pružatelji platnih usluga, obveze informiranja korisnika platnih usluga te druga prava i obveze u vezi s pružanjem i korištenjem platnih usluga, transakcijski računi, osnivanje, rad i nadzor nad institucijama za platni promet te osnivanje, rad i nadzor nad platnim sustavima. Jedna od platnih usluga koja je uređena ZPP-om jest usluga izdavanja i prihvaćanja platnih kartica.

Najčešće korišten platni instrument u RH jest platna kartica i upravo je na tržištu platnih kartica i kartičnih plaćanja zabilježen stalan rast i razvoj. Tako je u devet godina broj nacionalnih kartičnih platnih transakcija porastao za 72%, i to s 203,68 milijuna koliko ih je izvršeno u 2006. godini na 351 milijun koliko ih je izvršeno u 2015. godini. Nadalje, u istom razdoblju vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija porasla je za 47%, i to s 85.331,34 milijuna kuna na 125.251,27 milijuna kuna.

Kartična su plaćanja najčešće korišten oblik plaćanja i u državama Europske unije (u nastavku teksta: EU). Prema podacima Europske središnje banke (u nastavku teksta: ESB) u 2000. godini broj kartičnih platnih transakcija bio je na razini od oko 13 milijarda transakcija godišnje, dok je u 2014. izvršeno 47 milijarda kartičnih platnih transakcija.² Osim toga, broj kartičnih platnih transakcija po stanovniku i dalje raste u svim državama EU-a.

Svrha je ove publikacije pružiti sveobuhvatan pregled tržišta platnih kartica i kartičnih platnih transakcija u RH u 2015. s usporedbom podataka s podacima za 2014. godinu, koji bi trebao poslužiti podjednako korisnicima, pružateljima platnih usluga i ostaloj široj javnosti.

1.1. Struktura publikacije

Publikacija je podijeljena u sedam poglavlja.

Prvo je poglavlje Uvod, u kojemu je uz svrhu i strukturu publikacije dan kratak pregled zakonodavnog okvira na temelju kojeg su prikupljeni statistički podaci te osnovna metodološka objašnjenja.

Drugo poglavlje, pod nazivom Struktura kartičnog tržišta i platnoprmetna infrastruktura, daje uvid u modele kartičnih shema i pregled osnovnih prihvatnih uređaja (bankomata i EFTPOS uređaja).

U trećem poglavlju, Tržištu platnih kartica u RH, iznose se podaci o broju platnih kartica i njihovu stupnju tehnološkog razvoja.

Kartične platne transakcije, odnosno četvrto poglavlje, daju uvid u podatke koje su dostavili pružatelji platnih usluga izdavatelji za sve nacionalne i međunarodne kartične platne transakcije koje su učinjene platnim karticama koje su ti isti izdavatelji i izdali. Daje se i usporedba korištenja platnih kartica i gotovog novca u RH.

Peto poglavlje, Prihvat platnih kartica, daje uvid u podatke koje su dostavili pružatelji platnih usluga prihvatitelji za sve nacionalne i međunarodne transakcije prihvata platnih kartica.

Šesto poglavlje sadržava pojmovnik.

U sedmom poglavlju dan je popis tablica, slika i okvira iz publikacije.

1.2. Zakonodavni okvir

Republika Hrvatska u potpunosti je uskladila svoje zakonodavstvo s pravnom stečevinom EU-a u području platnog prometa. ZPP-om platne usluge u RH uređene su istovjetno kao i u EU-u. Tako su među platnim uslugama definiranimi člankom 3. točkom 5. ZPP-a i usluge izdavanja i prihvaćanja platnih kartica.

¹ Direktiva 2007/64/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 13. studenoga 2007. o platnim uslugama na unutarnjem tržištu

² Podaci Europske središnje banke

Statistički podaci o platnim karticama, kartičnim platnim transakcijama i prihvatnim uređajima prikupljaju se na temelju Odluke o obvezi dostavljanja podataka o platnom prometu i elektroničkom novcu ("Narodne novine", br. 147/2013.; u nastavku teksta: Odluka) koja je stupila na snagu 1. siječnja 2014. godine. Odlukom se propisuje obveza izvještavanja Hrvatske narodne banke (u nastavku teksta: HNB) o podacima u vezi s platnim prometom i elektroničkim novcem te sadržaj, način i rokovi tog izvještavanja.

Odluka je donesena na temelju dvaju zakona:

- Zakona o platnom prometu ("Narodne novine", br. 133/2009. i 136/2012.) i
- Zakona o elektroničkom novcu ("Narodne novine", br. 139/2010.; u nastavku teksta: ZEN).

Odlukom su propisani opseg podataka i izvještajni obveznici. Osim podataka o nacionalnim platnim transakcijama, prikupljaju se i podaci o međunarodnim platnim transakcijama, a izvještajno razdoblje određeno je na mjesečnoj razini.

Prema Odluci izvještajni su obveznici:

1. kreditna institucija (banka i štedna banka) sa sjedištem u RH;
2. institucija za elektronički novac sa sjedištem u RH;
3. institucija za platni promet sa sjedištem u RH;
4. podružnica kreditne institucije (podružnica banke) iz treće države sa sjedištem u RH;
5. podružnica institucije za elektronički novac iz treće države sa sjedištem u RH;
6. podružnica kreditne institucije iz države članice sa sjedištem u RH;
7. podružnica institucije za elektronički novac iz države članice sa sjedištem u RH;
8. podružnica institucije za platni promet iz države članice sa sjedištem u RH;
9. zastupnici pružatelja platnih usluga iz druge države članice sa sjedištem u RH, preko kojih ti pružatelji platnih usluga pružaju platne usluge u RH ako ti zastupnici ujedno imaju odobrenje za pružanje platnih usluga i
10. Financijska agencija.

Odlukom je propisano sastavljanje i dostavljanje podataka o platnom prometu i elektroničkom novcu kroz 11 izvješća:

- Izvješće "Kreditni transfer";
- Izvješće "Novčana pošiljka";
- Izvješće "Izravno terećenje";
- Izvješće "Odobrenje/terećenje bez naloga";
- Izvješće "Gotov novac";
- Izvješće "Čekovi i mjenice";
- Izvješće "Izdavanje platnih kartica";
- Izvješće "Računi";
- Izvješće "Infrastruktura";
- Izvješće "Prihvaćanje platnih kartica" i
- Izvješće "Zakonska ovlast".

U publikaciji je dan pregled platnih kartica i kartičnih platnih transakcija za 2015. godinu s usporedbom podataka s podacima za 2014. godinu kroz statističke podatke prikupljene u tri izvješća: Izdavanje platnih kartica, Prihvaćanje platnih kartica i Infrastruktura.

1.3. Metodologija

Metodologija prikupljanja podataka u skladu s Odlukom temelji se na unaprijed definiranim pojmovima koji su usklađeni sa zakonskim odredbama, Uredbom (EU) br. 1409/2013 ESB-a od 28. studenoga 2013. o statistici platnog prometa (ESB/2013/43)³ i drugim standardima koji su uvriježeni na kartičnom tržištu.

Pri izradi publikacije korišteni su prije svega podaci dobiveni od pružatelja platnih usluga (izvještajnih obveznika). Znatno manji dio podataka prikupljen je od poslovnih subjekata pružatelja usluga kartične infrastrukture (Potpoglavlje 2.2.) i u podacima Ministarstva financija Republike Hrvatske – Porezne uprave (Potpoglavlje 4.2.).

Pružatelji platnih usluga (izvještajni obveznici) čiji su podaci korišteni pri izradi publikacije jesu:

1. kreditne institucije (banke) koje su od HNB-a dobile odobrenje za rad u sklopu kojeg je i odobrenje za pružanje platnih usluga izdavanja i prihvaćanja platnih kartica i
2. institucije za elektronički novac⁴ koje su od HNB-a dobile odobrenje za pružanje platnih usluga izdavanja i prihvaćanja platnih kartica.

U publikaciji se na cjelovit način daje pregled kartičnog tržišta u RH za 2015. godinu, odnosno iznose se agregirani statistički podaci o:

- platnoprometnoj infrastrukturi – prikazani sa stanjem na kraju posljednjeg dana izvještajnog razdoblja (mjeseca);
- platnim karticama – prikazani na mjesečnoj razini ili sa stanjem na kraju posljednjeg dana izvještajnog razdoblja (mjeseca);
- kartičnim platnim transakcijama – prikazani na mjesečnoj razini ili godišnje;
- transakcijama prihvata platnih kartica – prikazani na mjesečnoj razini ili godišnje.

Podaci o kartičnim platnim transakcijama prikupljaju se u originalnoj valuti, tj. valuti u kojoj se transakcija provodi (valuta transakcije). Za potrebe publikacije sve transakcije u drugim valutama preračunate su u kune po srednjem tečaju HNB-a na posljednji dan izvještajnog razdoblja. Podaci o novčanoj vrijednosti transakcija iskazani su u kunama bez lipa.

³ Regulation (EU) No 1409/2013 of the European Central Bank of 28 November 2013 on payment statistics (ECB/2013/43)

⁴ Ne uključuju se podaci dostavljeni od institucija za elektronički novac koje ujedno obavljaju djelatnost telekomunikacijskih usluga.

Detaljnija metodološka objašnjenja povezana s pojedinim pojmovima Izvješća dana su u svakom poglavlju zasebno.

Temeljni pojmovi određeni ZPP-om koji se odnose na područje platnih kartica i kartičnih platnih transakcija jesu:

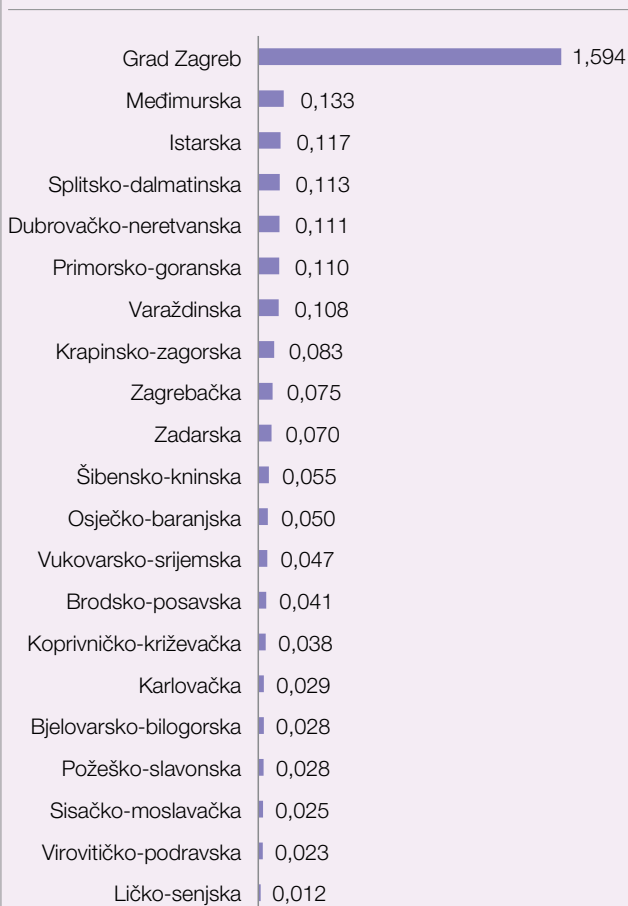
- **platna kartica** je platni instrument koji omogućuje njezinu imatelju izvršenje plaćanja robe i usluga bilo preko prihvatnog uređaja ili na daljinu i/ili koji omogućuje podizanje gotovog novca i/ili korištenje drugih usluga na bankomatu ili drugom samoposlužnom uređaju;
- **nacionalna platna transakcija** jest platna transakcija u čijem izvršavanju sudjeluju platitelj i pružatelj platnih usluga i pružatelj platnih usluga primatelja plaćanja ili samo jedan pružatelj platnih usluga koji posluje u RH;
- **međunarodna platna transakcija** jest platna transakcija u čijem izvršavanju sudjeluju dva pružatelja platnih usluga od kojih jedan pružatelj platnih usluga (primatelja plaćanja ili platitelja) posluje u RH, a drugi pružatelj platnih usluga (platitelja ili primatelja plaćanja) posluje prema propisima treće države ili druge države članice;
- **kartična platna shema** jest skup funkcija, procedura, postupaka, pravila i uređaja koji imatelju platne kartice omogućuju izvršenje platne transakcije i/ili podizanje gotovog novca kod pružatelja platnih usluga.

2. Struktura kartičnog tržišta i platnoprometna infrastruktura

U ovom su poglavlju prikazane kartične platne sheme (Potpoglavlje 2.1.) i platnoprometna infrastruktura prema prihvatnim uređajima kao što su bankomati i EFTPOS uređaji (Potpoglavlje 2.2.).

Okvir 1. Rasprostranjenost uređaja u RH na dan 31. prosinca 2015.

Broj bankomata po km²

Broj bankomata na 100.000 stanovnika

Bankomati i EFTPOS uređaji u RH

Ukupan broj bankomata	4.418
Ukupan broj EFTPOS uređaja	103.434
Broj bankomata na 100.000 stanovnika	103,11
Broj EFTPOS uređaja na 100.000 stanovnika	2.413,92
Broj bankomata po km ²	0,08
Broj EFTPOS uređaja po km ²	1,83

Izvor: HNB

2.1. Kartične platne sheme

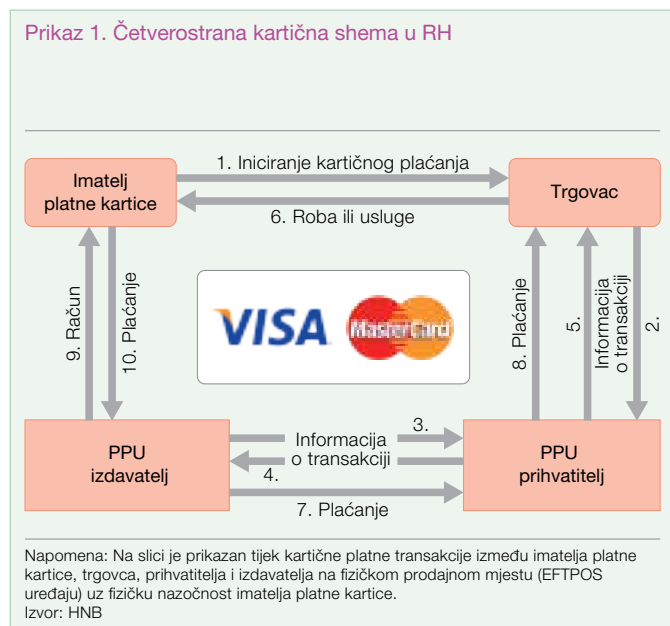
Kartična platna shema jest skup funkcija, procedura, postupaka, pravila i uređaja koji imatelju platne kartice omogućuju izvršenje kartične platne transakcije i/ili podizanje gotovog novca kod pružatelja platnih usluga.

U RH prepoznajemo dva modela kartičnih shema: model s četiri sudionika, tj. četverostranu kartičnu shemu i model s tri strane ili sudionika, tj. trostranu kartičnu shemu.

Četverostrana kartična shema u RH

U četverostranoj kartičnoj shemi u RH sudionici su: imatelj platne kartice platitelj, trgovac primatelj plaćanja, pružatelj platnih usluga izdavatelj platne kartice (u nastavku teksta: izdavatelj) i pružatelj platnih usluga prihvatitelj platne kartice (u nastavku teksta: prihvatitelj).

- **Imatelj platne kartice platitelj:** potrošač i/ili nepotrošač, tj. fizička i/ili pravna osoba koja inicira kartičnu platnu transakciju platnom karticom.
- **Trgovac primatelj plaćanja:** pravna ili fizička osoba koja prihvaća platnu karticu izdanu od izdavatelja, a ugovorni odnos sklapa s prihvatiteljem.
- **Izdavatelj:** pružatelj platnih usluga koji je imatelju platne kartice (platitelju) izdao platnu karticu koja služi za iniciranje kartičnih platnih transakcija.
- **Prihvatitelj:** pružatelj platnih usluga koji primatelju plaćanja (trgovcu) osigurava prihvaćanje platne kartice i obradu kartične platne transakcije, a koja rezultira prijenosom novca primatelju plaćanja (trgovcu).

Tijek izvršenja kartičnog plaćanja u četverostranoj kartičnoj shemi između imatelja platne kartice, trgovca, prihvatitelja i izdavatelja na fizičkom prodajnom mjestu, tj. EFTPOS uređaju uz fizičku nazočnost imatelja platne kartice:

1. Imatelj platne kartice kod trgovca rabi platnu karticu za iniciranje kartičnog plaćanja za kupnju robe i usluga.
2. Imatelj na EFTPOS uređaju, preko trgovca, inicira kartičnu platnu transakciju prema prihvatitelju, tj. podaci se preko EFTPOS uređaja šalju prihvatitelju.
3. Prihvatitelj prosljeđuje podatke o transakciji izdavatelju na autorizaciju.
4. Izdavatelj provjerava i potvrđuje (autorizira) transakciju i o tome obavještava prihvatitelja.
5. Nakon zaprimanja odobrenja od izdavatelja prihvatitelj o tome obavještava trgovca preko EFTPOS uređaja.
6. Nakon što je transakcija odobrena, trgovac isporučuje robu i uslugu imatelju platne kartice.
7. Izdavatelj prosljeđuje iznos prihvatitelju za obavljenju kupnju robe i usluga platnom karticom.
8. Prihvatitelj stavlja na raspolaganje sredstva trgovcu.
9. Izdavatelj imatelju platne kartice šalje podatke o trošku za transakciju učinjenu platnom karticom.
10. Imatelj platne kartice podmiruje obvezu za transakciju učinjenu platnom karticom.

Trenutačno na teritoriju RH posluju četverostrane kartične sheme MasterCard® i Visa®. U sustavu četverostrane kartične sheme izdaju se i debitne i kreditne platne kartice. U 2015. ukupno je evidentirano 27 izdavatelja sudionika četverostrane kartične sheme.

Trostrana kartična shema u RH

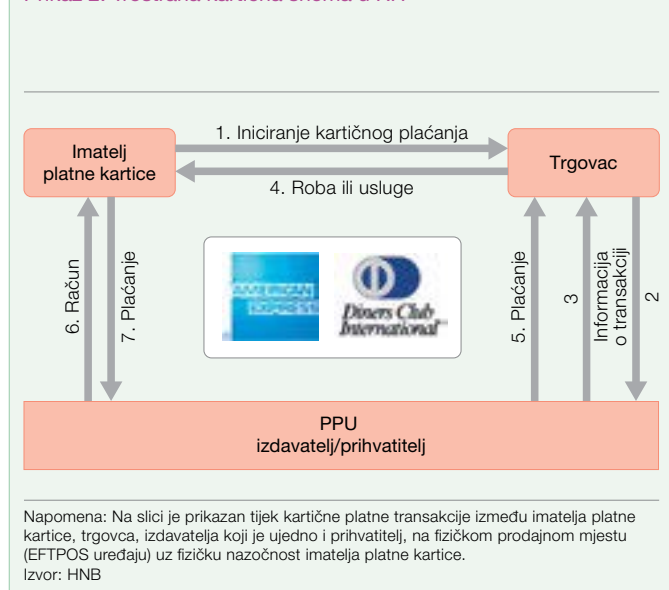
U trostranoj kartičnoj shemi u RH sudionici su: imatelj platne kartice platitelj, trgovac primatelj plaćanja, pružatelj platnih usluga izdavatelj platne kartice (u nastavku teksta: izdavatelj) koji je ujedno i pružatelj platnih usluga prihvatitelj platne kartice (u nastavku teksta: prihvatitelj).

- **Imatelj platne kartice platitelj:** potrošač i/ili nepotrošač, tj. fizička i/ili pravna osoba koja inicira kartičnu transakciju platnom karticom.
- **Trgovac primatelj plaćanja:** pravna ili fizička osoba primatelj plaćanja, koja prihvaća platnu karticu izdanu od izdavatelja, a ugovorni odnos sklapa s prihvatiteljem.
- **Izdavatelj/prihvatitelj:** u trostranoj kartičnoj shemi izdavatelj i prihvatitelj jest isti pružatelj platnih usluga.

Kao izdavatelj pružatelj platnih usluga ugovorno je vezan s imateljem platne kartice i imatelju kartice (platitelju) izdao je platnu karticu koja služi za iniciranje kartičnih platnih transakcija.

Kao prihvatitelj pružatelj platnih usluga ugovorno je vezan s primateljem plaćanja (trgovcem) kojem osigurava prihvaćanje platne kartice i obradu kartične platne transakcije, a koja rezultira prijenosom novca primatelju plaćanja (trgovcu).

Prikaz 2. Trostrana kartična shema u RH

Tijek izvršenja kartičnog plaćanja u trostranoj kartičnoj shemi između imatelja platne kartice, prihvatitelja i izdavatelja na fizičkom prodajnom mjestu, tj. EFTPOS uređaju uz fizičku nazočnost imatelja platne kartice:

1. Imatelj platne kartice kod trgovca rabi platnu karticu za iniciranje kartičnog plaćanja za kupnju robe i usluga.
2. Imatelj na EFTPOS uređaju, preko trgovca, inicira kartičnu platnu transakciju prema prihvatitelju, tj. podaci se preko EFTPOS uređaja šalju prihvatitelju.
3. Izdavatelj/prihvatitelj provjerava i odobrava (autorizira) transakciju i o tome obavještava trgovca preko EFTPOS uređaja.
4. Nakon što je transakcija odobrena, trgovac isporučuje robu i uslugu imatelju platne kartice.
5. Izdavatelj/prihvatitelj stavlja na raspolaganje sredstva trgovcu.
6. Izdavatelj/prihvatitelj imatelju platne kartice šalje podatke o trošku za transakciju učinjenu platnom karticom.
7. Imatelj platne kartice podmiruje obvezu za transakciju učinjenu platnom karticom.

Trostrane kartične sheme obično su sheme kreditnih kartica te se u sklopu njih ne izdaju debitne kartice. U 2015. ukupno su evidentirana dva pružatelja platnih usluga sudionika trostrane kartične sheme. Na teritoriju RH trostrane kartične sheme su Diners Club International® i American Express®.

2.2. Platneprometna infrastruktura

Podaci o platneprometnoj infrastrukturi prikupljaju se od pružatelja platnih usluga i od pravnih osoba koji su vlasnici prihvatnih uređaja (EFTPOS uređaja i bankomata) preko kojih pružatelji platnih usluga prihvatitelji pružaju platnu uslugu prihvata platnih kartica.

Na tržištu RH na dan 31. prosinca 2015. ukupno je bilo 109.485 uređaja na kojima se obavlja prihvata platnih kartica, od kojih je 4.418 bankomata i 105.067 EFTPOS uređaja. Od ukupnog broja EFTPOS uređaja na njih 1.633 imateljima platne kartice

Tablica 1. Ukupan broj uređaja na kojima se obavlja prihvata platnih kartica na teritoriju RH

Prihvatni uređaji	Ukupno na dan 31. prosinca 2014.	Ukupno na dan 31. prosinca 2015.
Bankomati	4.222	4.418
EFTPOS uređaji	99.515	103.434
EFTPOS uređaji za isplatu i uplatu	1.519	1.633

Izvor: HNB

omogućeno je iniciranje samo platnih transakcija podizanja i/ili polaganja gotovog novca platnom karticom, a ne i plaćanje robe i usluga (Tablica 1.).

Bankomat

Bankomat je elektromehanički uređaj koji omogućuje imateljima platnih kartica podizanje i/ili polaganje gotovog novca, korištenje usluge davanja informacija i druge usluge.

Na dan 31. prosinca 2015. na teritoriju RH ukupno je evidentirano 4.418 bankomata od kojih je najveći broj bankomata evidentiran u Gradu Zagrebu, i to njih 1.022, a najmanji broj bankomata u Virovitičko-podravskoj županiji, njih 47 (Tablica 2.).

Bankomati se mogu razvrstati prema funkcijama i obilježjima.

Tablica 2. Broj bankomata prema županijama na teritoriju RH na dan 31. prosinca 2015.

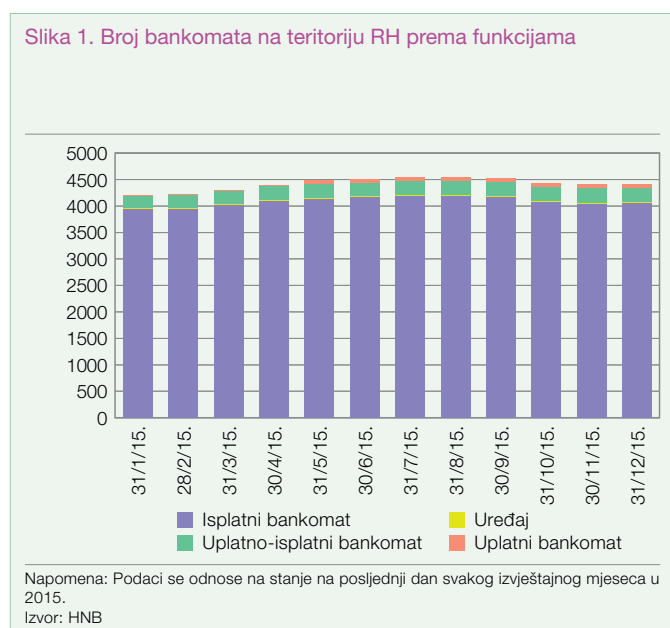
Županija	Ukupno broj bankomata
Bjelovarsko-bilogorska	75
Brodsko-posavska	84
Dubrovačko-neretvanska	201
Grad Zagreb	1.022
Istarska	375
Karlovačka	105
Koprivničko-križevačka	67
Krapinsko-zagorska	102
Ličko-senjska	63
Međimurska	81
Osječko-baranjska	208
Požeško-slavonska	51
Primorsko-goranska	393
Sisačko-moslavačka	111
Splitsko-dalmatinska	531
Šibensko-kninska	165
Varaždinska	136
Virovitičko-podravsk	47
Vukovarsko-srijemska	116
Zadarska	254
Zagrebačka	231
Ukupno	4.418

Izvor: HNB

Funkcije bankomata podijeljene su prema uslugama platnog prometa, odnosno prema funkciji uplate gotovog novca i funkciji isplate gotovog novca.

U sklopu pregleda bankomata prema funkcijama prikazan je i podatak o bankomatima koji korisnicima omogućuje različite usluge, kao što su pregled prometa po računima za plaćanje, kupnja bonova, korištenje usluge elektroničkog bankarstva i slično, a na kojima nije moguće izvršiti platne usluge polaganja gotovog novca, podizanja gotovog novca i izvršavanje kreditnih transfera. Takav bankomat za potrebe publikacije nazvan je uređajem.

S obzirom na navedeno, razlikujemo četiri vrste bankomata prema funkcijama na teritoriju RH (Slika 1.).

Na dan 31. prosinca 2015. na teritoriju RH evidentirano je 4.053 ispllatna bankomata, 288 uplatno-ispllatnih bankomata, 10 uređaja i 67 uplatnih bankomata (Slika 1.).

Od ukupnog broja bankomata, na dan 31. prosinca 2015. njih 1520 u sustavu je videonadzora i 943 u osiguranom prostoru. Bankomati u osiguranom prostoru jesu bankomati koji su smješteni u poseban, zatvoren prostor za tu namjenu, a fizički je pristup osiguran primjenom odgovarajućih mjera fizičke i/ili tehničke zaštite. Pritom jedan bankomat može biti svrstan u oba navedena obilježja.

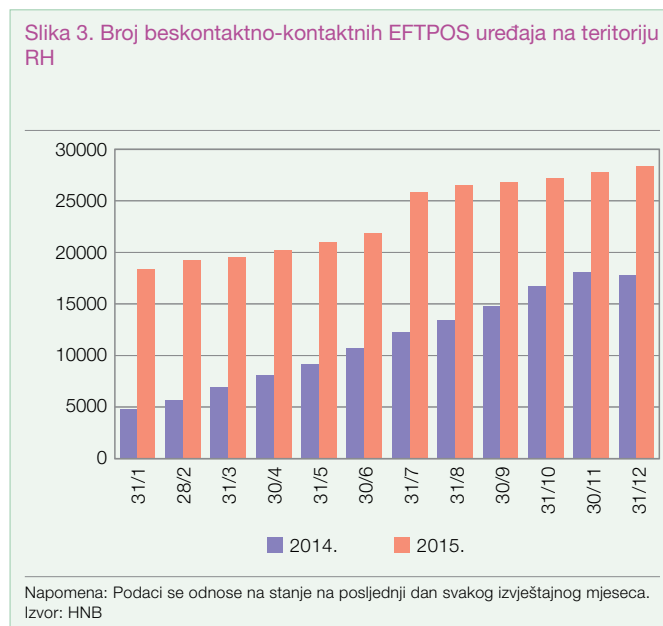
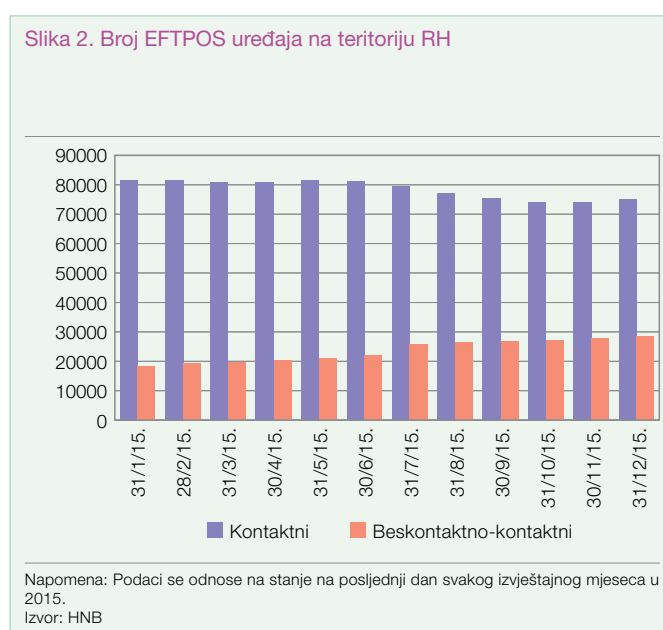
EFTPOS uređaj

EFTPOS uređaj (engl. *Electronic funds transfer at point of sale*) elektronički je uređaj koji omogućuje imateljima platnih kartica iniciranje kartičnih platnih transakcija na prodajnom mjestu.

Na dan 31. prosinca 2015. ukupno je evidentirano 103.434 EFTPOS uređaja, što čini povećanje od 4% u odnosu na 31. prosinca 2014. godine (Tablica 1.).

EFTPOS uređaji mogu se podijeliti na kontaktne i beskontaktno-kontaktne. Kontaktne EFTPOS uređaji podržavaju prihvatanje platnih kartica koje sadržavaju zapise temeljene samo na čipu i/ili magnetnoj traci. Beskontaktno-kontaktne EFTPOS uređaji podržavaju prihvatanje platnih kartica koje, osim zapisa temeljenog na magnetnoj traci i/ili čipu, sadržavaju i zapise temeljene na beskontaktnoj tehnologiji (blizinsko čitanje kartice, NFC i slično).

Unutar kategorije EFTPOS uređaja, kao i u 2014. godini, i tijekom 2015. nastavlja se trend smanjenja broja kontaktnih EFTPOS uređaja s 81.664, koliko ih je evidentirano na dan 31. prosinca 2014., na 75.027, koliko ih je evidentirano na dan 31. prosinca 2015. Također, istodobno se nastavlja trend povećanja broja beskontaktno-kontaktne uređaja s 17.851 na 28.407, što čini 27% svih EFTPOS uređaja na dan 31. prosinca 2015. (Slika 3.)

EFTPOS uređaj za isplatu i uplatu

EFTPOS uređaj za isplatu i uplatu jest uređaj koji imateljima platnih kartica omogućuje iniciranje samo platnih transakcija podizanja i/ili polaganja gotovog novca platnom karticom. Taj je uređaj najčešće smješten u prostorijama treće osobe koja na

osnovi ugovora radi u ime i za račun pružatelja platnih usluga (npr. Financijska agencija, Hrvatska pošta i sl.).

Na dan 31. prosinca 2015. ukupno su evidentirana 1.633 EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu (Tablica 1.).

3. Tržište platnih kartica u RH

U ovom poglavlju prikazani su statistički podaci o platnim karticama izdanim od pružatelja platnih usluga izdavatelja u RH.

Pružatelji platnih usluga izdavatelji (u nastavku teksta: izdavatelji) u RH jesu:

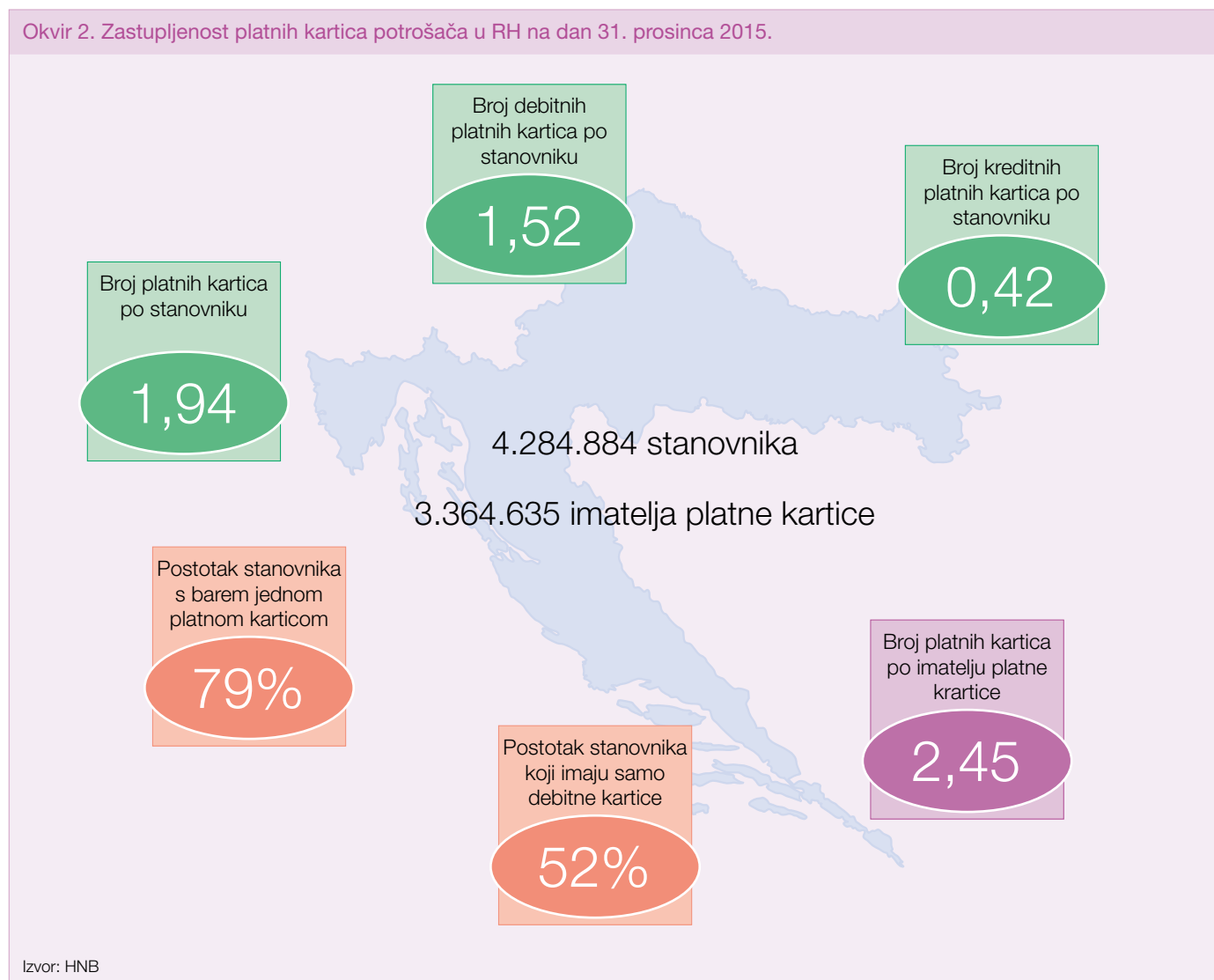
1. kreditne institucije (banke) koje su od HNB-a dobile odobrenje za rad u sklopu kojeg je i odobrenje za pružanje platne usluge izdavanja platnih kartica i
2. institucije za elektronički novac⁵ koje su od HNB-a dobile odobrenje za pružanje platne usluge izdavanja platnih kartica.

Izdavatelj jednom imatelju platne kartice može izdati više platnih kartica. Također, jedan imatelj platne kartice može imati platne kartice izdane od više izdavatelja.

Poglavlje je podijeljeno u tri dijela:

- prvi dio sadržava pregled broja platnih kartica na tržištu RH (Potpoglavlje 3.1.);
- drugi dio sadržava pregled stupnja tehnološkog razvoja platnih kartica (Potpoglavlje 3.1.1.);
- treći dio sadržava pregled broja platnih kartica prema imatelju (Potpoglavlje 3.2.).

Okvir 2. Zastupljenost platnih kartica potrošača u RH na dan 31. prosinca 2015.

5 Ne uključuju se podaci dostavljeni od institucija za elektronički novac koje ujedno obavljaju djelatnost telekomunikacijskih usluga.

3.1. Platne kartice

Platna kartica je platni instrument koji omogućuje njezinu imatelju izvršenje plaćanja robe i usluga preko prihvatnog uređaja ili na daljinu i/ili koji omogućuje podizanje i polaganje gotovog novca i/ili korištenje drugih usluga na bankomatu ili drugim prihvatnim uređajima.

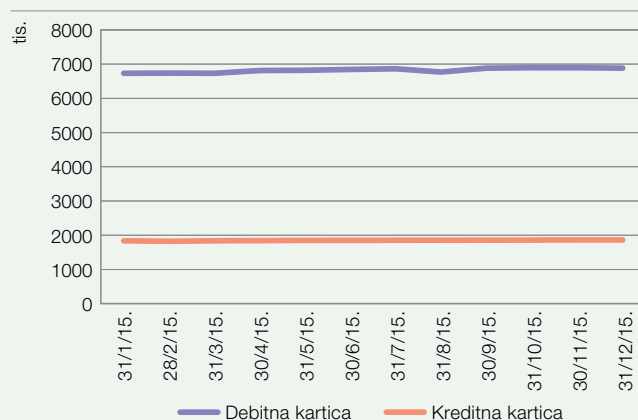
Osnovna je podjela platnih kartica prema dospijeću i podmirenju troškova, tj. prema trenutku kada imatelj podmiruje iznos učinjenih troškova po platnoj kartici. U skladu s tim platne kartice dijele se na debitne (plaćanje odmah, engl. *pay now*), kreditne (plaćanje kasnije, engl. *pay later*) i prepaid kartice⁶ (plaćanje unaprijed, engl. *pay in advance*):

- **Debitne platne kartice** (u nastavku teksta: debitne kartice) omogućuju imatelju plaćanje robe i usluga te podizanje gotovog novca preko bankomata, drugih uređaja i na šalterima kreditnih institucija. Pri korištenju debitne kartice račun za plaćanje imatelja kartice tereti se za učinjeni trošak odmah nakon izvršenja kartične platne transakcije uz uvjet da na računu postoji pokriće. Pokriće na računu uključuje i iznos neiskorištenoga dopuštenog prekoračenja.
- **Kreditne platne kartice** (u nastavku teksta: kreditne kartice) omogućuju imatelju plaćanje robe i usluga te podizanje gotovog novca preko bankomata i drugih uređaja. Upotreba kreditne kartice ne uvjetuje imatelju osigurano pokriće na računu za plaćanje za izvršenje platne transakcije u trenutku njezina zadavanja. Za izvršenje platne transakcije korisniku kreditne kartice odobren je kredit (limit). Troškovi nastali korištenjem kreditne kartice tijekom određenog razdoblja naplaćuju se u rokovima definiranim ugovorom o izdavanju kreditne kartice, tj. nakon određenog vremena. Kreditne kartice obuhvaćaju kreditne, charge, revolving, kartice s odgođenom naplatom i članske kartice.

Na dan 31. prosinca 2015. u RH ukupno je evidentirano 8.738.993 platne kartice potrošača i poslovnih subjekata (nepotrošača), a od toga je 6.879.381 debitna kartica (79%) i 1.859.612 kreditnih kartica (21%). Na dan 31. prosinca 2015. ukupan broj platnih kartica porastao je za 0,9% u odnosu na 31. prosinca 2014. godine.

Broj debitnih platnih kartica porastao je za 0,7%, i to sa 6.834.248 koliko ih je evidentirano na dan 31. prosinca 2014. na 6.879.381 koliko ih je evidentirano na dan 31. prosinca 2015. U istom razdoblju broj kreditnih platnih kartica porastao je za 1,9%, i to s 1.825.782 koliko ih je evidentirano na dan 31. prosinca 2014. na 1.859.612 koliko ih je evidentirano na dan 31. prosinca 2015. godine (Slika 4.).

Slika 4. Broj platnih kartica

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj korištenih, nekorisćenih i blokiranih platnih kartica na posljednji dan svakog izvještajnog mjeseca u 2015.
Izvor: HNB

Platne kartice izdaju se potrošačima i/ili pravnim osobama (nepotrošačima). Potrošaču može biti izdana osnovna i dodatna platna kartica. Korisniku platne kartice poslovnom subjektu (nepotrošaču) može biti izdana samo osnovna platna kartica.

Na dan 31. prosinca 2015. u RH evidentirano je ukupno 8.303.610 platnih kartica izdanih potrošačima, od kojih je 85,19% osnovnih platnih kartica (Tablica 3.).

Tablica 3. Broj platnih kartica izdanih u RH prema korisniku na dan 31. prosinca 2015.

Vrsta platne kartice	Potrošač		Nepotrošač	Ukupno
	Osnovna	Dodatna	Osnovna	
Debitna platna kartica	5.451.357	1.067.731	360.293	6.879.381
Kreditna platna kartica	1.622.813	161.709	75.090	1.859.612
Ukupno	7.074.170	1.229.440	435.383	8.738.993

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj platnih kartica na dan 31. prosinca 2015.
Izvor: HNB

Kako je i uvodno pojašnjeno, platne kartice dijele se na debitne i kreditne. Kreditne platne kartice mogu se podijeliti i prema vrsti ugovora između izdavatelja i imatelja platne kartice te prema dogovorenom načinu otplate troškova. U skladu s navedenim kartice dijelimo na debitne kartice, charge kartice, revolving kartice, kartice s odgođenom naplatom, kreditne kartice te određene kombinacije navedenih mogućnosti.

Od ukupnog broja kartica u RH na dan 31. prosinca 2015. najzastupljenije su debitne kartice s udjelom od 79%, slijede charge kartice s udjelom od 7% te kartice s funkcijom odgođene naplate i revolving kartice od kojih svaka s udjelom od 5%. Razrada platnih kartica prema vrstama prikazana je u Tablici 4.

6 Statistički podaci o prepaid platnim karticama nisu uključeni u pregled ove publikacije.

Tablica 4. Broj platnih kartica izdanih u RH prema vrsti kartice na dan 31. prosinca 2015.

Vrsta platne kartice	Broj platnih kartica	Udio
Debitna kartica	6.879.381	79%
Charge kartica	641.886	7%
Kartica s odgođenom naplatom	484.988	6%
Revolving kartica	408.316	5%
Kreditna kartica	181.380	2%
Ostalo/članska	143.042	2%
Ukupno	8.738.993	100%

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj platnih kartica na dan 31. prosinca 2015.
Izvor: HNB

Platna kartica može se nalaziti u/na sljedećim nositeljima:

- plastičnoj kartici i
- drugom fizičkom nositelju kao što su mobilni telefon, naljepnica (platna kartica pohranjena je ili pričvršćena (engl. *sticker*) u/na drugom fizičkom nositelju) i slično.

Od ukupnog broja svih platnih kartica na dan 31. prosinca 2015. evidentirano je 36.067 debitnih kartica pričvršćenih na naljepnici.

Platne kartice prema shemi

Kako je već objašnjeno u Potpoglavlju 2.1., u RH u sustavu četverostrane kartične sheme izdaju se debitne i kreditne kartice, a u sustavu trostrane kartične sheme samo kreditne kartice. Tako je u sustavu četverostrane kartične sheme ukupno izdano 7.802.869 ili 89% svih platnih kartica, od kojih je 6.879.381 debitna platna kartica i 923.488 kreditnih platnih kartica.

U RH na dan 31. prosinca 2015. od ukupnog broja kreditnih kartica njih 936.124 ili 50,3% izdano je u sustavu trostrane kartične sheme, dok je njih 923.488 ili 49,7% izdano u sustavu četverostrane kartične sheme.

Statusi platnih kartica

Izdana platna kartica može imati različite statusse: korištena, nekorisštena i blokirana. Zbroj korištenih, nekorisštenih i blokiranih platnih kartica čini ukupan broj platnih kartica izdanih u RH prikazanih na posljednji dan svakog izvještajnog mjeseca.

Pojam korišteno podrazumijeva da je s platnom karticom unatrag jedne godine izvršena barem jedna kartična platna transakcija, a pojam nekorisšteno podrazumijeva da s platnom karticom unatrag jedne godine nije izvršena nijedna kartična platna transakcija. Pod pojmom unatrag jedne godine podrazumijeva se godina dana od posljednjeg dana izvještajnog razdoblja (mjeseca), a ne kalendarska godina.

Blokirana platna kartica jest platna kartica u optjecaju kojoj je privremeno onemogućeno korištenje i izvršavanje kartičnih platnih transakcija.

U 2015. prosječan mjesečni broj:

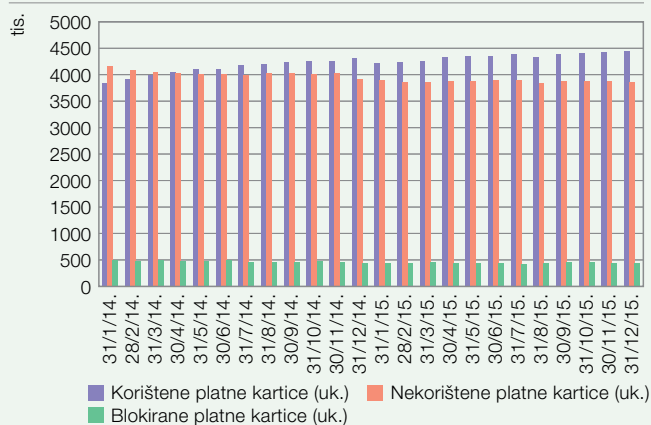
- korištenih platnih kartica iznosi 4,35 milijuna
- nekorisštenih platnih kartica iznosi 3,88 milijuna,
- blokiranih platnih kartica iznosi 0,44 milijuna.

Iz zaprimljenih je podataka o platnim karticama vidljivo kako se u ukupnom broju platnih kartica u 2015. prosječno mjesečno 50,8% njih koristi, 44,09% se ne koristi, a 5,09% ih je blokirano.

Na razini mjeseca u 2015. godini prosječan broj korištenih platnih kartica porastao je za 5,5% u odnosu na 2014. godinu, dok je istodobno prosječan broj nekorisštenih platnih kartica pao za 3,8%. Prosječan mjesečni broj blokiranih platnih kartica tijekom 2015. godine pao je za 6,6% u odnosu na prosječan broj blokiranih kartica tijekom 2014. godine.

Prikaz broja korištenih, nekorisštenih i blokiranih platnih kartica na kraju svakog mjeseca u 2014. i 2015. godini dan je na Slici 5.

Slika 5. Broj korištenih, nekorisštenih i blokiranih platnih kartica

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj korištenih, nekorisštenih i blokiranih platnih kartica na posljednji dan svakog izvještajnog mjeseca.
Izvor: HNB

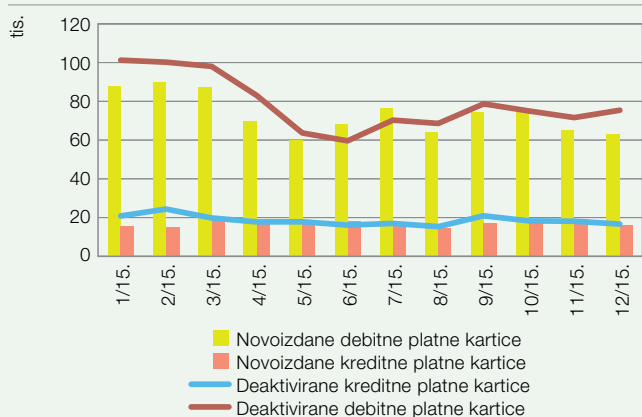
Iz zaprimljenih podataka o platnim karticama prema vrsti kartice vidljivo je kako se u ukupnom broju debitnih platnih kartica u 2015. prosječno mjesečno 44% njih koristi, 50% se ne koristi, a 6% ih je blokirano.

Novoizdane i deaktivirane platne kartice

Pod pojmom novoizdana platna kartica podrazumijeva se platna kartica koja je prvi put izdana imatelju tijekom izvještajnog mjeseca. Platna kartica koja se uručuje imatelju povodom redovitoga ponovnog izdavanja kartice, primjerice zbog isteka razdoblja valjanosti kartice, oštećenja kartice i slično, ne ubraja se u ovaj status.

Podatak o platnim karticama sa statusom novoizdana odnosi se na novoizdane kartice tijekom cijeloga izvještajnog mjeseca, a ne na njihovo stanje na posljednji dan izvještajnog mjeseca.

Slika 6. Broj novoizdanih i deaktiviranih platnih kartica prema vrsti kartice

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj novoizdanih i deaktiviranih platnih kartica tijekom svakog izvještajnog mjeseca u 2015.
Izvor: HNB

U 2015. ukupno je novoizdano 1.085.698 platnih kartica, od kojih su 880.933 ili 81% debitnih kartica i 204.765 ili 19% kreditnih kartica (Slika 6.). Broj novoizdanih debitnih kartica u 2015. prosječno mjesечно iznosio je 73.411 karticu, a broj novoizdanih kreditnih kartica prosječno mjesечно iznosio je 17.064 kartice.

Pod pojmom deaktivirana platna kartica podrazumijeva se platna kartica kojoj je trajno onemogućeno korištenje i izvršavanje kartičnih platnih transakcija. Podatak o platnim karticama sa statusom deaktivirana odnosi se na deaktivirane kartice tijekom cijeloga izvještajnog mjeseca.

U 2015. ukupno je deaktivirano 1.168.530 platnih kartica, od kojih su 945.318 ili 81% debitne kartice i 223.212 ili 19% kreditne kartice (Slika 6.).

Platna kartica može biti deaktivirana na inicijativu samoga korisnika ili je može deaktivirati izdavatelj.

Od ukupnog broja deaktiviranih platnih kartica njih 653.956 ili 56% deaktivirano je na inicijativu korisnika, dok je njih 514.574 ili 44% deaktivirao izdavatelj.

3.1.1. Stupanj tehnološkog razvoja platnih kartica u RH

Uz primjenu različitih tehnologija izdavatelji platnih kartica korisnicima izdaju EMV čip kartice, čip kartice, magnetne i beskontaktno kartice te njihove kombinacije.

Na tržištu RH trenutačno prevladavaju platne kartice koje posjeduju i EMV čip i magnetnu traku (u nastavku teksta: EMV platne kartice), dok je broj kartica koje posjeduju samo magnetnu traku u stalnom opadanju.

Standard EMV nastao je 1993. godine kao rezultat zajedničkog rada svjetskih platnih institucija: Europaya, MasterCarda i Vise, po čemu je standard i dobio ime (početna slova udruženih

institucija). Standard obuhvaća procesiranje kreditnih i debitnih kartica temeljenih na mikročipu (pametne kartice), odnosno definira skup pravila s ciljem uspostave sigurne i nesmetane komunikacije pametnih kartica i prihvatnih uređaja. Kartice temeljene na EMV standardu znatno su unapređenije u odnosu na kartice temeljene na magnetnoj traci, ponajprije zbog više razine sigurnosti i sprječavanja kartičnih prijevara.

Na dan 31. prosinca 2014. ukupno je evidentirano 8.039.663 EMV platne kartice, što čini 93% ukupnog broja svih platnih kartica, dok je na dan 31. prosinca 2015. broj EMV platnih kartica iznosio 8.145.296, gdje se udio zadržao na 93% svih platnih kartica.

Beskontaktno i kontaktno platne kartice

Ovisno o primijenjenoj tehnologiji iniciranja platnih transakcija, sve platne kartice mogu se podijeliti u dvije osnovne vrste: kontaktno i beskontaktno.

- **Kontaktne platne kartice** jest platna kartica koja omogućuje obavljanje kontaktnih kartičnih platnih transakcija i sadržava zapise temeljene na čipu i/ili magnetnoj traci. Kontaktne kartične platne transakcije iniciraju se provlačenjem ili umetanjem platne kartice kroz/u uređaj (npr. EFTPOS uređaj).
- **Beskontaktno platna kartica** jest platna kartica koja omogućuje obavljanje kontaktnih i beskontaktnih kartičnih platnih transakcija i sadržava zapise temeljene na čipu i/ili magnetnoj traci i zapise temeljene na beskontaktno tehnologiji. Beskontaktno kartične platne transakcije iniciraju se približavanjem platne kartice do prihvatnog uređaja (npr. EFTPOS uređaja) koji posjeduje čitače za beskontaktno plaćanja. Beskontaktno platne kartice u pravilu zadržavaju sve funkcionalnosti kontaktnih platnih kartica, uz dodatnu mogućnost iniciranja beskontaktnih kartičnih platnih transakcija.

Tablica 5. Broj kontaktnih i beskontaktnih platnih kartica izdanih u RH

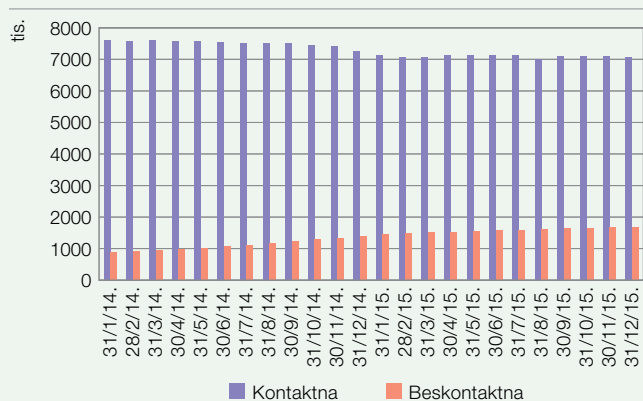
na dan 31. prosinca 2015.

Vrsta platne kartice	Kontaktne	Beskontaktno	Ukupno
Debitna platna kartica	5.306.872	1.572.509	6.879.381
Kreditna platna kartica	1.752.718	106.894	1.859.612
Ukupno	7.059.590	1.679.403	8.738.993

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj platnih kartica na dan 31. prosinca 2015.
Izvor: HNB

Od ukupnog broja platnih kartica na dan 31. prosinca 2015. kontaktnih je 7.059.590 ili 81%, a beskontaktnih 1.679.403, tj. 19% (Tablica 5.). Tijekom 2015. udio beskontaktnih platnih kartica u ukupnim platnim karticama porastao je sa 16% koliko ih je evidentirano na dan 31. siječnja 2015. na 19% koliko ih je evidentirano na dan 31. prosinca 2015. Od ukupnog broja beskontaktnih platnih kartica njih 94% čine debitne platne kartice.

Slika 7. Broj kontaktnih i beskontaktnih platnih kartica

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj kontaktnih i beskontaktnih platnih kartica na posljednji dan svakog izvještajnog mjeseca. Uključene su korištene, nekorištene i blokirane platne kartice.
Izvor: HNB

Tijekom 2015. nastavlja se smanjenje broja kontaktnih platnih kartica sa 7.260.298 koliko ih je evidentirano na dan 31. prosinca 2014. na 7.059.590 koliko ih je evidentirano na dan 31. prosinca 2015., što čini pad od 3%. U istom razdoblju broj beskontaktnih platnih kartica porastao je za 20%, i to s 1.399.732 koliko ih je evidentirano na dan 31. prosinca 2014. na 1.679.403 koliko ih je evidentirano na dan 31. prosinca 2015. (Slika 7.)

3.2. Imatelji platne kartice

U ovom poglavlju dan je pregled broja platnih kartica prema imatelju. Kako je već uvodno pojašnjeno, jednom imatelju platne kartice može biti izdano više platnih kartica kod istog izdavatelja. Također, jedan imatelj platne kartice može imati platne kartice izdane od više izdavatelja. U ovom pregledu obuhvaćene su platne kartice izdane od izdavatelja u RH.

Imatelj platne kartice može biti potrošač i poslovni subjekt (nepotrošač).

Potrošač

Na dan 31. prosinca 2015. evidentirano je ukupno 3.364.635 imatelja platnih kartica potrošača, odnosno od ukupno 4.284.889⁷ stanovnika RH njih 79% imalo je barem jednu platnu karticu.

Od ukupnog broja imatelja platnih kartica potrošača 63% njih ima platne kartice izdane samo od jednog izdavatelja, 27% njih ima platne kartice izdane od dva izdavatelja, a 10% potrošača ima platne kartice izdane od tri ili više izdavatelja (Tablica 6.).

Tablica 6. Broj imatelja platnih kartica u RH (potrošača) na dan 31. prosinca 2015.

Broj izdavatelja	Broj imatelja	Ukupno debitne kartice	Ukupno kreditne kartice	Ukupno platne kartice
Jedan	2.120.781	3.244.510	396.305	3.640.815
Dva	891.822	2.149.959	749.260	2.899.219
Tri	273.901	848.631	441.142	1.289.773
Četiri	63.940	195.686	154.381	350.067
Pet i više	14.191	80.407	43.331	123.738
Ukupno	3.364.635	6.519.192	1.784.418	8.303.610

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj na dan 31. prosinca 2015.
Izvor: HNB

Na dan 31. prosinca 2015. ukupan broj imatelja platnih kartica potrošača koji imaju debitnu karticu iznosio je 3.345.174, odnosno 78% stanovništva RH ima debitne kartice. Nadalje, broj imatelja koji imaju samo debitnu karticu na dan 31. prosinca 2015. iznosio je 2.227.872, odnosno 52% stanovništva RH ima samo debitne kartice. Ukupan broj imatelja platnih kartica potrošača koji imaju kreditnu platnu karticu jest 1.117.302 ili 26% stanovništva RH.

Poslovni subjekti (nepotrošači)

Na dan 31. prosinca 2015. evidentirano je ukupno 220.033 imatelja platnih kartica poslovnih subjekata (nepotrošača).

U Tablici 7. dan je prikaz broja imatelja platnih kartica poslovnih subjekata (nepotrošača) prema broju izdavatelja. Vidljivo je da najveći broj imatelja platnih kartica poslovnih subjekata (nepotrošača), njih 74%, ima platne kartice izdane od jednog izdavatelja (Tablica 7.).

Tablica 7. Broj imatelja platnih kartica u RH poslovnih subjekata (nepotrošača) na dan 31. prosinca 2015.

Broj PPU izdavatelja	Broj imatelja	Ukupno debitne kartice	Ukupno kreditne kartice	Ukupno platne kartice
Jedan	163.004	223.348	31.873	255.221
Dva	47.004	94.353	23.149	117.502
Tri	8.189	29.991	14.287	44.278
Četiri	1.512	8.930	4.499	13.429
Pet i više	324	3.671	1.282	4.953
Ukupno	220.033	360.293	75.090	435.383

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj na dan 31. prosinca 2015.
Izvor: HNB

4. Kartične platne transakcije

U ovom poglavlju prikazani su statistički podaci o ukupnom broju i vrijednosti nacionalnih i međunarodnih platnih transakcija učinjenih platnim karticama izdanima od pružatelja platnih usluga izdavatelja u RH.

Pružatelji platnih usluga izdavatelji (u nastavku teksta: izdavatelji) u RH jesu:

1. kreditne institucije (banke) koje su od HNB-a dobile odobrenje za rad u sklopu kojeg je i odobrenje za pružanje platne usluge izdavanja platnih kartica i
2. institucije za elektronički novac⁸ koje su od HNB-a dobile odobrenje za pružanje platne usluge izdavanja platnih kartica.

Kartična platna transakcija usluga je koja se temelji na prihvatnoj kartičnoj infrastrukturi i pravilima poslovanja kartične platne sheme za izvršavanje platne transakcije debitnom ili kreditnom karticom.

Kartične platne transakcije mogu biti:

- nacionalna kartična platna transakcija – kartična platna transakcija u čijem izvršavanju sudjeluju platitelj pružatelj platnih usluga (izdavatelj) i pružatelj platnih usluga primatelja plaćanja (prihvatitelj) ili samo jedan pružatelj platnih usluga (izdavatelj koji je ujedno i prihvatitelj) koji posluju u RH. Uključuju se ukupan broj i vrijednost kartičnih platnih transakcija izvršenih u RH od strane potrošača i poslovnih subjekata (nepotrošača) s platnim karticama izdavatelja;
- međunarodna kartična platna transakcija – kartična platna transakcija u čijem izvršavanju sudjeluju dva pružatelja platnih

usluga od kojih jedan pružatelj platnih usluga (izdavatelj) posluje u RH, a drugi pružatelj platnih usluga (prihvatitelj) posluje prema propisima treće države ili druge države članice.

Uključuju se ukupan broj i vrijednost platnih transakcija izvršenih izvan RH (u drugim državama članicama ili trećim državama) od strane potrošača i poslovnih subjekata (nepotrošača) s platnim karticama izdavatelja.

Razvojem tržišta platnih kartica razvijale su se i kartične platne transakcije koje više nisu samo transakcije kupnje robe i usluga preko EFTPOS uređaja i transakcije podizanja i polaganja gotovog novca na bankomatima, već obuhvaćaju i transakcije kupnje robe i usluga internetom, transakcije izravnog terećenja i trajnih naloga preko platne kartice i podizanja gotovog novca preko EFTPOS uređaja.

Poglavlje je podijeljeno u četiri dijela:

- u prvom dijelu prikazani su ukupan broj i vrijednost nacionalnih i međunarodnih kartičnih platnih transakcija izvršenih platnim karticama izdavatelja (Potpoglavlje 4.1.);
- u drugom dijelu prikazani su ukupan broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija izvršenih platnim karticama izdavatelja (Potpoglavlje 4.1.1.);
- u trećem dijelu prikazani su ukupan broj i vrijednost međunarodnih kartičnih platnih transakcija izvršenih platnim karticama izdavatelja (Potpoglavlje 4.1.2.);
- u četvrtom dijelu daje se usporedba korištenja platnih kartica i gotovog novca u RH (Potpoglavlje 4.2.).

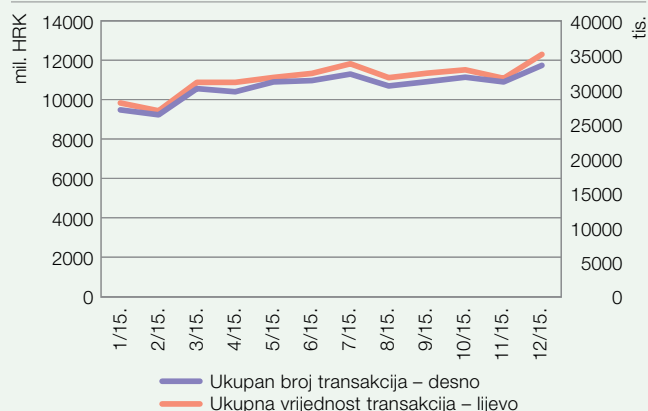
Okvir 3. Nacionalne kartične platne transakcije po stanovniku u 2015.

Izvor: HNB

⁸ Ne uključuju se podaci dostavljeni od institucija za elektronički novac koje ujedno obavljaju djelatnost telekomunikacijskih usluga.

Slika 8. Broj i vrijednost nacionalnih i međunarodnih kartičnih platnih transakcija

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj i vrijednost nacionalnih i međunarodnih kartičnih platnih transakcija u 2015.
Izvor: HNB

4.1. Ukupne kartične platne transakcije

U ovom poglavlju prikazani su statistički podaci o nacionalnim i međunarodnim kartičnim platnim transakcijama izvršenima platnim karticama izdavatelja.

U 2015. evidentirano je 26 kreditnih institucija i 2 institucije za elektronički novac koje u RH izdaju platne kartice i čiji su korisnici ukupno izvršili 366,22 milijuna kartičnih platnih transakcija s ukupnom vrijednosti od 132.611,32 milijuna kuna (Slika 8.). Broj ukupnih kartičnih platnih transakcija u 2015. godini u odnosu na 2014. godinu povećao se za 7%, a njihova vrijednosti za 4%.

Prosječan mjesečni broj kartičnih platnih transakcija iznosio je 30,5 milijuna, a prosječna mjesečna vrijednost transakcija 11.050,9 milijuna kuna.

Po jednoj korištenoj platnoj kartici izdanoj u RH prosječno je mjesečno izvršeno 7 kartičnih platnih transakcija u ukupnoj vrijednosti od 2.539 kuna.

4.1.1. Nacionalne kartične platne transakcije

U ovom poglavlju prikazani su statistički podaci o nacionalnim kartičnim platnim transakcijama izvršenima platnim karticama izdavatelja.

U nacionalne kartične platne transakcije uključuju se:

- platne transakcije kupnje robe i usluga platnom karticom;
- platne transakcije podizanja gotovog novca platnom karticom;
- platne transakcije polaganja gotovog novca platnom karticom;
- trajni nalozi i izravna terećenja naplaćeni preko platne kartice i
- naknade, članarine, provizije, kamate i slično naplaćene od izdavatelja preko platne kartice.

U 2015. ukupno je izvršeno 350,92 milijuna nacionalnih kartičnih platnih transakcija s ukupnom vrijednosti od 125.251,27 milijuna kuna. Ukupan broj nacionalnih kartičnih platnih transakcija u 2015. godini u odnosu na 2014. godinu povećao se za 7%, a ukupna vrijednost za 5%.

Od ukupnog broja izvršenih nacionalnih kartičnih platnih transakcija debitnim karticama izvršeno je 241,16 milijuna transakcija ili 69% s ukupnom vrijednosti od 98.794,84 milijuna kuna ili 79% (Tablica 8.). Ukupan broj nacionalnih platnih transakcija debitnim karticama u 2015. godini povećao se za 8% u odnosu na 2014. godinu, a vrijednost transakcija za 7%.

Od ukupnog broja izvršenih nacionalnih kartičnih platnih transakcija kreditnim karticama izvršeno je 109,75 milijuna transakcija ili 31% s ukupnom vrijednosti od 26.456,42 milijuna kuna ili 21% (Tablica 8.). Ukupan broj nacionalnih platnih transakcija kreditnim karticama u 2015. godini povećao se za 7% u odnosu na 2014. godinu, dok je vrijednost transakcija ostala na istoj razini.

Tablica 8. Broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija po vrsti platne kartice u kunama

Vrsta platne kartice	Kupnja robe i usluga	Podizanje gotovog novca	Polaganje gotovog novca	Ugovorno terećenje	Ukupno
Broj transakcija					
Debitna platna kartica	141.957.037	96.187.053	3.020.604	—	241.164.694
Kreditna platna kartica	79.835.769	5.387.927	7.671	24.519.524	109.750.891
Ukupno	221.792.806	101.574.980	3.028.275	24.519.524	350.915.585
Vrijednost transakcija					
Debitna platna kartica	24.562.037.444	67.726.057.081	6.506.750.252	—	98.794.844.777
Kreditna platna kartica	20.207.571.097	5.173.146.573	9.286.930	1.066.416.539	26.456.421.139
Ukupno	44.769.608.541	72.899.203.654	6.516.037.182	1.066.416.539	125.251.265.916
Prosječna vrijednost transakcije					
Debitna platna kartica	173	704	2.154	—	410
Kreditna platna kartica	253	960	1.211	43	241
Ukupno	202	718	2.152	43	357

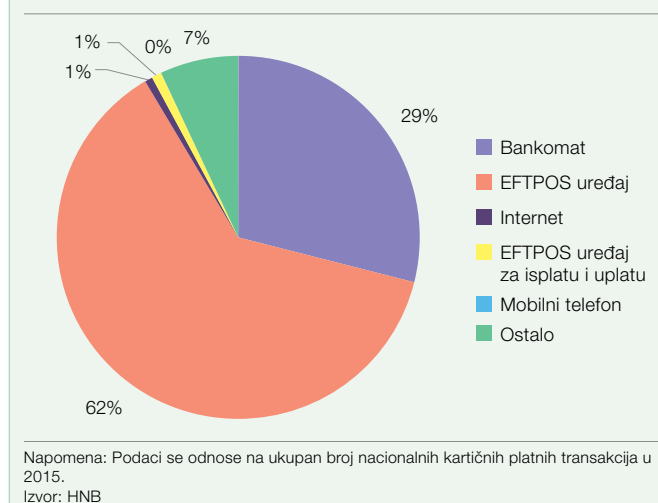
Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj transakcija i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija u 2015.
Izvor: HNB

Nacionalne kartične platne transakcije prema prihvatnim uređajima

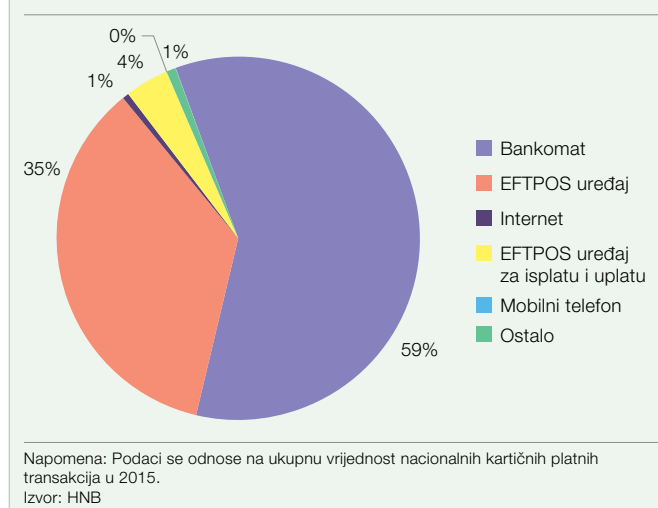
Od ukupnog broja nacionalnih kartičnih platnih transakcija u 2015. razvrstano prema prihvatnim uređajima izvršeno je ukupno:

- preko bankomata: 101,66 milijuna kartičnih platnih transakcija s ukupnom vrijednosti od 74.325,93 milijuna kuna;
- preko EFTPOS uređaja: 219,21 milijun kartičnih platnih transakcija s ukupnom vrijednosti od 44.256,99 milijuna kuna;
- internetom: 2,43 milijuna kartičnih platnih transakcija s ukupnom vrijednosti od 715,70 milijuna kuna;
- preko EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu: 3,08 milijuna kartičnih platnih transakcija s ukupnom vrijednosti od 4.885,39 milijuna kuna;
- mobilnim telefonom: 0,01 milijun kartičnih platnih transakcija s ukupnom vrijednosti od 0,84 milijuna kuna i
- ostalo: obuhvaća 24,52 milijuna transakcija izravnog terećenja,

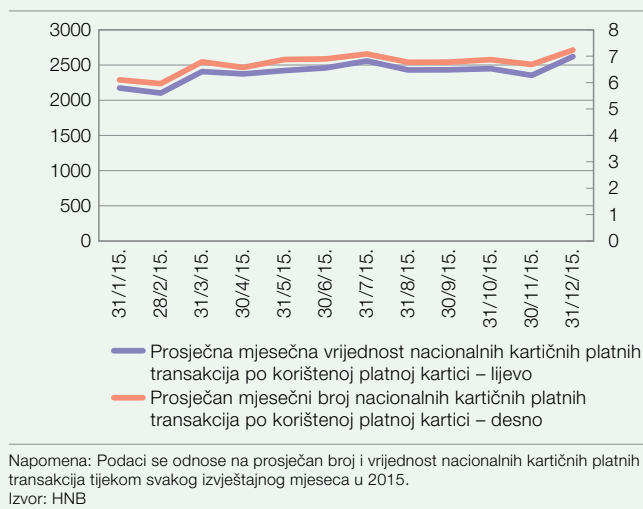
Slika 9. Broj nacionalnih kartičnih platnih transakcija prema prihvatnim uređajima

Slika 10. Vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija prema prihvatnim uređajima

Slika 11. Prosječan mjesečni broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija po korištenoj platnoj kartici u kunama

trajnih naloga, naknada, kamata i provizija s ukupnom vrijednosti od 1.066,42 milijuna kuna.

Iz prikazanih podataka vidljivo je da je od ukupnog broja nacionalnih kartičnih platnih transakcija 62% izvršeno preko EFTPOS uređaja, a 29% preko bankomata (Slika 9.). Vrijednost transakcija prikazuje obratni omjer udjela pa je tako od ukupne vrijednosti nacionalnih kartičnih platnih transakcija 59% izvršeno preko bankomata, a 35% preko EFTPOS uređaja (Slika 10.).

Po jednoj korištenoj platnoj kartici u RH prosječno je mjesečno izvršeno 6,7 nacionalnih kartičnih platnih transakcija u ukupnoj vrijednosti od 2.398 kuna (Slika 11.).

Kupnja robe i usluga

Pojam kupnja robe i usluga podrazumijeva sve kartične platne transakcije za kupnju robe i usluga izvršene platnom karticom izdavatelja preko EFTPOS uređaja, interneta, mobilnog telefona i bankomata.

U 2015. ukupno je izvršeno 221,8 milijuna nacionalnih kartičnih platnih transakcija kupnje robe i usluga s ukupnom vrijednosti od 44.769,6 milijuna kuna. Od toga je debitnim karticama izvršeno 141,9 milijuna nacionalnih kartičnih platnih transakcija ili 64% s ukupnom vrijednosti od 24.562,04 milijuna kuna ili 55%. Ostatak od 79,8 milijuna (36%) nacionalnih kartičnih platnih transakcija kupnje robe i usluga s ukupnom vrijednosti od 20.207,6 milijuna kuna (45%) izvršen je kreditnim karticama.

Ukupan broj nacionalnih platnih transakcija kupnje robe i usluga u 2015. godini povećao se za 8% u odnosu na 2014. godinu, a ukupna vrijednost za 6%.

U 2015. prosječna vrijednost nacionalne kartične platne transakcije kupnje robe i usluga iznosila je 202 kune. Prosječna vrijednost nacionalne kartične platne transakcije kupnje robe i usluga

Tablica 9. Broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija kupnje robe i usluga po funkciji u kunama

Funkcija	Broj transakcija kupnje robe i usluga	Vrijednost transakcija kupnje robe i usluga	Prosječna vrijednost transakcije kupnje robe i usluga
Debitna funkcija	139.079.709	22.564.163.130	162
Charge funkcija	42.050.699	7.701.908.294	183
Funkcija obročne otplate	7.324.922	8.120.580.465	1.109
Funkcija odgođene naplate	21.491.466	4.181.873.407	195
Revolving funkcija	10.151.125	1.738.175.468	171
Kreditna funkcija	1.694.885	462.907.777	273
Ukupno	221.792.806	44.769.608.541	202

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija kupnje robe i usluga u 2015.
Izvor: HNB

debitnom platnom karticom iznosila je 173 kune, a kreditnom platnom karticom 253 kune (Tablica 8.).

Od navedenih 221,8 milijuna nacionalnih kartičnih platnih transakcija platnim karticama potrošača, ukupno je izvršen 210,51 milijun transakcija s ukupnom vrijednosti od 39.636,85 milijuna kuna. Dakle, platnim karticama potrošača izvršeno je 95% broja i 89% vrijednosti nacionalnih kartičnih platnih transakcija kupnje robe i usluga.

Prosječna vrijednost nacionalne kartične platne transakcije kupnje robe i usluga platnim karticama potrošača iznosila je 187 kuna, a platnim karticama poslovnih subjekata (nepotrošača) 455 kuna.

Kartične platne transakcije kupnje robe i usluga mogu se podijeliti prema korištenoj funkciji platne kartice. Pri iniciranju kartične platne transakcije preko prihvatnog uređaja funkciju odabire imatelj platne kartice. Razlikujemo sljedeće funkcije:

- **debitnu funkciju** – za izvršenje kartične platne transakcije u trenutku njezina iniciranja osigurano je pokriće na računu za plaćanje te se kartična platna transakcija odmah i izravno naplaćuje s tog računa za plaćanje imatelja platne kartice;
- **charge funkciju** – iznos ukupnih troškova nastalih korištenjem ove funkcije, u određenom razdoblju, podmiruje se u cijelosti najčešće kreditnim transferom;
- **funkciju odgođene naplate** – iznos ukupnih troškova nastalih korištenjem ove funkcije, u određenom razdoblju, podmiruje se u cijelosti najčešće izravnim terećenjem računa za plaćanje imatelja platne kartice;
- **kreditnu funkciju** – svaka kartična platna transakcija inicirana korištenjem kreditne funkcije, u trenutku njezina zadavanja, automatski se dijeli na ugovoreni broj otplatnih rata, odnosno prema ugovorenom modelu;
- **revolving funkciju** – iznos ukupnih troškova nastalih korištenjem ove funkcije, u određenom razdoblju, podmiruje se u postotku od ukupnog iznosa i
- **funkciju obročnog plaćanja** – iznos transakcija nastalih korištenjem ove funkcije, u određenom razdoblju, dijeli se na broj otplatnih rata prema izboru imatelja platne kartice, a unutar modela ugovorenog na prodajnom mjestu.

Od ukupnog broja nacionalnih kartičnih platnih transakcija kupnje robe i usluga debitnom funkcijom izvršeno je 63% transakcija. Vrijednost transakcija koje su izvršene debitnom funkcijom čini 50% ukupne vrijednosti nacionalnih kartičnih platnih transakcija kupnje robe i usluga. Pregled broja i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija kupnje robe i usluga po funkciji prikazan je u Tablici 9.

Najveća prosječna vrijednost nacionalne kartične platne transakcije kupnje robe i usluga u iznosu od 1.109 kuna evidentirana je za kartične platne transakcije korištenjem funkcije obročne otplate (Tablica 9.).

Podizanje gotovog novca

Pod pojmom podizanje gotovog novca obuhvaćaju se kartične platne transakcije podizanja gotovog novca izvršene platnom karticom izdavatelja preko bankomata, EFTPOS uređaja i EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu.

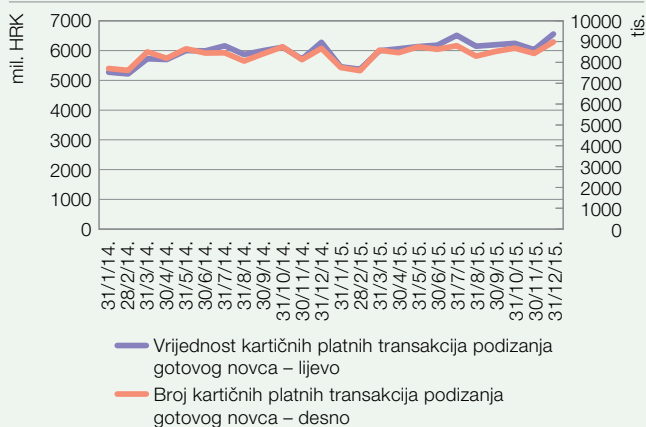
U 2015. ukupno je izvršeno 101,6 milijuna nacionalnih kartičnih platnih transakcija podizanja gotovog novca s ukupnom vrijednosti od 72.899,2 milijuna kuna. Debitnim karticama izvršeno je 96,2 milijuna (95%) nacionalnih kartičnih platnih transakcija podizanja gotovog novca s ukupnom vrijednosti od 67.726,1 milijun kuna (93%; Tablica 8.). Kreditnim karticama izvršeno je 5,4 milijuna (5%) nacionalnih kartičnih platnih transakcija podizanja gotovog novca s ukupnom vrijednosti od 5.173,1 milijun kuna (7%; Tablica 8.).

Ukupan broj nacionalnih kartičnih platnih transakcija podizanja gotovog novca u 2015. godini u odnosu na 2014. godinu povećao se za 2%, dok se vrijednost povećala za 4% (Slika 12.).

Od ukupnog broja nacionalnih kartičnih platnih transakcija podizanja gotovog novca platnim karticama potrošača izvršeno je 98,7 milijuna ili 97%, a platnim karticama poslovnih subjekata (nepotrošača) izvršeno je 3,2 milijuna ili 3%.

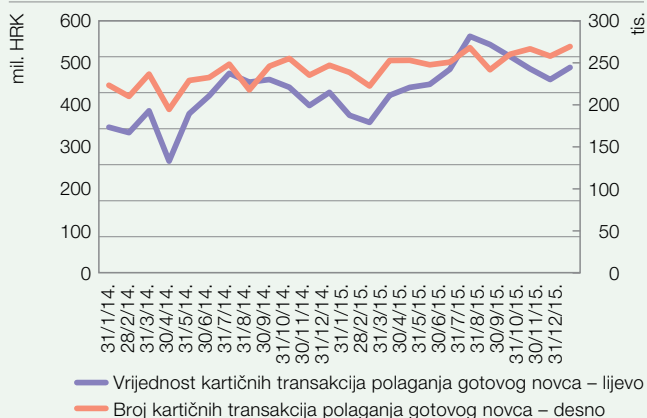
Od ukupne vrijednosti nacionalnih kartičnih platnih transakcija podizanja gotovog novca platnim karticama potrošača izvršeno je 67.560,8 milijuna kuna ili 93%, a platnim karticama poslovnih subjekata (nepotrošača) izvršeno je 5.338,4 milijuna kuna ili 7%.

Slika 12. Broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija podizanja gotovog novca

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija tijekom svakog izvještajnog mjeseca.
Izvor: HNB

Slika 13. Broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija polaganja gotovog novca

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija tijekom svakog izvještajnog mjeseca.
Izvor: HNB

U 2015. prosječna vrijednost nacionalne kartične transakcije podizanja gotovog novca iznosila je 718 kuna (debitnom platnom karticom iznosila je 704 kune, a kreditnom platnom karticom 960 kuna).

Prosječna vrijednost nacionalne kartične transakcije podizanja gotovog novca platnim karticama potrošača iznosila je 687 kuna, a platnim karticama poslovnih subjekata (nepotrošača) 1.666 kuna.

Od ukupnog broja nacionalnih kartičnih platnih transakcija podizanja gotovog novca debitnom funkcijom izvršeno je 95% transakcija. Vrijednost transakcija koje su izvršene debitnom funkcijom čini 93% ukupne vrijednosti nacionalnih kartičnih platnih transakcija podizanja gotovog novca. Pregled broja i vrijednosti nacionalnih kartičnih platnih transakcija podizanja gotovog novca po funkciji prikazan je u Tablici 10.

Najveća prosječna vrijednost nacionalne kartične platne transakcije podizanja gotovog novca u iznosu od 1.128 kuna evidentirana je za kartične platne transakcije korištenjem charge funkcije (Tablica 10.).

Polaganje gotovog novca

Pod pojmom polaganje gotovog novca obuhvaćaju se kartične platne transakcije polaganja gotovog novca na račun za plaćanje platnom karticom izdavatelja preko bankomata i EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu, a ne uključuju se platne transakcije polaganje gotovog novca u dnevno-noćni trezor.

U 2015. ukupno su izvršena 3 milijuna nacionalnih kartičnih platnih transakcija polaganja gotovog novca s ukupnom vrijednosti od 6.516 milijuna kuna, od čega je preko bankomata ukupno izvršeno 2,7 milijuna transakcija s ukupnom vrijednosti od 5.381,2 milijuna kuna. Debitnim karticama izvršeno je, i u broju i u vrijednosti, više od 99,7% svih nacionalnih kartičnih platnih transakcija polaganja gotovog novca.

Od ukupna 3 milijuna nacionalnih kartičnih platnih transakcija polaganja gotovog novca platnim karticama potrošača izvršeno je 2,3 milijuna ili 76% transakcija s ukupnom vrijednosti od 3.426,4 milijuna kuna ili 53%, dok je platnim karticama poslovnih subjekata (nepotrošača) izvršeno 0,7 milijuna ili 24% transakcija s ukupnom vrijednosti od 3.089,64 milijuna kuna ili 47%.

Tablica 10. Broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija podizanja gotovog novca po funkciji u kunama

Funkcija	Broj transakcija podizanja gotovog novca	Vrijednost transakcija podizanja gotovog novca	Prosječna vrijednost transakcije podizanja gotovog novca
Debitna funkcija	96.116.974	67.683.921.495	704
Charge funkcija	1.195.079	1.443.672.250	1.208
Funkcija obročne otplate	70.228	42.286.451	602
Funkcija odgođene naplate	2.009.619	2.393.877.830	1.191
Revolving funkcija	1.714.455	912.160.385	532
Kreditna funkcija	468.625	423.285.243	903
Ukupno	101.574.980	72.899.203.654	718

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija podizanja gotovog novca u 2015.
Izvor: HNB

Ukupan broj nacionalnih kartičnih platnih transakcija polaganja gotovog novca u 2015. godini u odnosu na 2014. godinu povećao se za 9%, dok se vrijednost povećala za 17% (Slika 13.).

U 2015. prosječna vrijednost nacionalne kartične platne transakcije polaganja gotovog novca iznosila je 2.152 kune. Prosječna vrijednost nacionalne kartične platne transakcije polaganja gotovog novca debitnom platnom karticom iznosila je 2.154 kune, a kreditnom platnom karticom 1.211 kuna.

Prosječna vrijednost nacionalne kartične platne transakcije polaganja gotovog novca platnim karticama potrošača iznosila je 1.487 kuna, a platnim karticama poslovnih subjekata (nepotrošača) 4.267 kuna.

Ugovorno terećenje

Pod pojmom ugovorno terećenje uključuju se platne transakcije za koje je unaprijed ugovorena naplata preko platne kartice, inicirane od strane ili preko primatelja plaćanja, a mogu imati elemente trajnog naloga ili izravnog terećenja, uključujući obveze imatelja platne kartice prema izdavatelju kao što su naknade, provizije, kamate, članarine i slično. Ugovorno terećenje može biti ugovoreno za sve vrste platnih kartica osim debitnih kartica.

U 2015. ukupno je izvršeno 24,5 milijuna transakcija ugovornog terećenja s ukupnom vrijednosti od 1.066,4 milijuna kuna. Najveći broj transakcija, i to njih 22,5 milijuna (92%) s ukupnom vrijednosti od 795,5 milijuna kuna (75%) jesu transakcije naknada, članarina, kamata, provizija i slično koje su imatelji platne kartice platili preko platne kartice izdavateljima. Ostatak od 2 milijuna transakcija (8%) jesu platne transakcije izravnih terećenja izvršenih preko platne kartice s ukupnom vrijednosti od 270,9 milijuna kuna (25%).

U 2015. prosječna vrijednost transakcije ugovornog terećenja iznosila je 43 kune. Prosječna vrijednost transakcije kamata, naknada članarina i slično koje su imatelji platne kartice platili preko platne kartice iznosila je 35 kuna, dok je prosječna vrijednost transakcije izravnih terećenja izvršenih preko platne kartice iznosila 135 kuna.

Neovlašteno korištenje

Pod pojmom neovlašteno korištenje uključuju se sve kartične platne transakcije kod kojih je utvrđeno neovlašteno korištenje platne kartice ili prijevara.

U 2015. utvrđeno je ukupno 8.835 nacionalnih kartičnih platnih transakcija neovlaštenoga korištenja s ukupnom vrijednosti od 5.848.112 kuna. U 2015. godini prosječna vrijednost nacionalne kartične platne transakcije utvrđenoga neovlaštenoga korištenja iznosila je 662 kune.

4.1.2. Međunarodne kartične platne transakcije

U ovom poglavlju prikazani su statistički podaci o međunarodnim kartičnim platnim transakcijama izvršenima platnim karticama izdavatelja.

U međunarodne kartične platne transakcije uključuju se:

- platne transakcije kupnje robe i usluga platnom karticom izdavatelja izvršene izvan RH (u drugim državama članicama ili trećim državama) i
- platne transakcije podizanja gotovog novca platnom karticom izdavatelja izvršene izvan RH (u drugim državama članicama ili trećim državama).

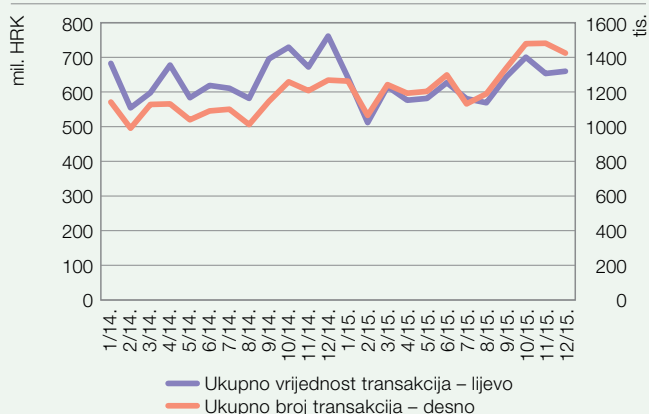
Podaci o međunarodnim kartičnim platnim transakcijama prikazani su u kunama, odnosno originalna valuta kartične platne transakcije preračunata je u kune po tečaju HNB-a na posljednji dan izvještajnog razdoblja, tj. mjeseca za koji se podaci prikazuju.

U 2015. ukupno je izvršeno 15,3 milijuna međunarodnih kartičnih platnih transakcija s ukupnom vrijednosti od 7.360,05 milijun kuna. Prosječna vrijednost međunarodne kartične platne transakcije iznosila je 481 kunu.

Prosječan mjesečni broj međunarodnih kartičnih platnih transakcija iznosio je 1,28 milijuna, a prosječna mjesečna vrijednost transakcija 613,34 milijuna kuna. Ukupan broj međunarodnih kartičnih platnih transakcija u 2015. godini povećao se za 13% u odnosu na 2014. godinu, dok se ukupna vrijednost međunarodnih kartičnih platnih transakcija u istom razdoblju smanjila za 5% (Slika 14.).

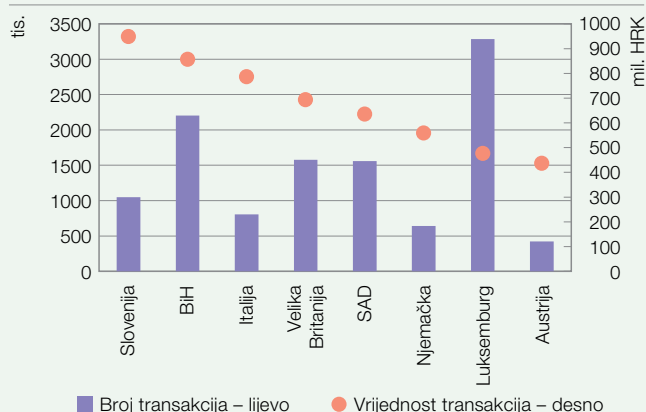
Od ukupnog broja i vrijednosti međunarodnih kartičnih platnih transakcija, karticama potrošača izvršeno je 92% broja i 82% vrijednosti međunarodnih kartičnih platnih transakcija, dok je karticama poslovnih subjekata (nepotrošača) izvršeno 8% broja i 18% vrijednosti međunarodnih kartičnih platnih transakcija.

Slika 14. Broj i vrijednost međunarodnih kartičnih platnih transakcija u kunama

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj i vrijednost međunarodnih kartičnih platnih transakcija tijekom svakog izvještajnog mjeseca u 2014. i 2015.
Izvor: HNB

Slika 15. Broj i vrijednost međunarodnih kartičnih platnih transakcija za osam najzastupljenijih država

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj i vrijednost međunarodnih kartičnih platnih transakcija u 2015. Izvor: HNB

Međunarodne kartične platne transakcije izvršene su u 131 valuti i 214 država.

Iz zaprimljenih podataka o međunarodnim kartičnim platnim transakcijama razvrstanih prema državama vidljivo je kako je u osam najzastupljenijih država (Bosna i Hercegovina, Slovenija, Njemačka, Italija, SAD, Velika Britanija, Luksemburg i Austrija) ukupna vrijednost kartičnih platnih transakcija iznosila 5.391,8 milijuna kuna, što čini 73% ukupne vrijednosti svih međunarodnih kartičnih platnih transakcija (Slika 15.).

Na Slici 15. prikazano je i kako su imatelji platne kartice izdane u RH najvišu vrijednost kartičnih platnih transakcija ostvarili u Sloveniji, zatim Bosni i Hercegovini, Italiji, Velikoj Britaniji, SAD-u, Njemačkoj, Luksemburgu i Austriji.

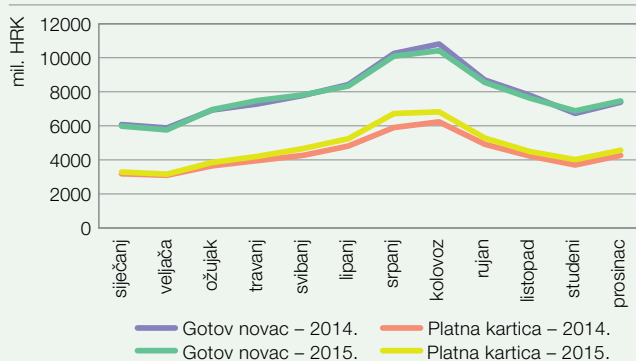
4.2. Usporedba korištenja platnih kartica i gotovog novca

Iz prikazanih podataka vidljivo je da su u 2015. godini obveznici fiskalizacije⁹ ukupno izdali 2.327 milijuna računa s ukupnom vrijednosti od 154.571 milijun kuna. Nadalje, od ukupnog broja izdanih računa njih 88,5% plaćeno je gotovim novcem, a od ukupne vrijednosti izdanih računa 60,42% vrijednosti odnosi se na plaćanja gotovim novcem.

Iz ispravljenih podataka za 2014. godinu vidljivo je kako su obveznici fiskalizacije ukupno izdali 2.313 milijuna računa s ukupnom vrijednosti od 152.867 milijuna kuna. U 2015. godini u odnosu na 2014. ukupan broj izdanih računa porastao je za 0,6%, a ukupna vrijednost za 1%.

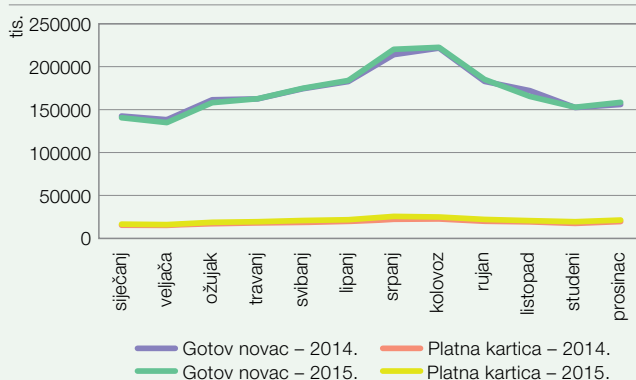
9 Prema podacima Ministarstva financija RH – Porezne uprave prikupljenima na temelju Zakona o fiskalizaciji u prometu gotovinom, "Narodne novine", br. 133/2012.

Slika 16. Usporedni prikaz korištenja različitih instrumenata plaćanja u 2014. i 2015. – vrijednost

Napomena: Podaci se odnose na ukupnu vrijednost tijekom jednoga izvještajnog razdoblja. Podaci za gotov novac odnose se na ukupnu vrijednost izdanih računa plaćenih u gotovom novcu u kunama. Podaci za platne kartice odnose se na ukupnu vrijednost kartičnih platnih transakcija kupnje robe i usluga hrvatskim i inozemnim karticama. Izvori: Ministarstvo financija RH – Porezna uprava; HNB

Slika 17. Usporedni prikaz korištenja različitih instrumenata plaćanja u 2014. i 2015. – broj

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj tijekom jednoga izvještajnog razdoblja. Podaci za gotov novac odnose se na ukupan broj izdanih računa plaćenih u gotovom novcu. Podaci za platne kartice odnose se na ukupan broj kartičnih platnih transakcija kupnje robe i usluga hrvatskim i inozemnim karticama. Izvori: Ministarstvo financija RH – Porezna uprava; HNB

Na slikama 16. i 17. daje se usporedni prikaz broja i vrijednosti izdanih računa plaćenih u gotovom novcu u RH te broja i vrijednosti kartičnih platnih transakcija kupnje robe i usluga izvršenih platnim karticama hrvatskih i inozemnih izdavatelja. Iz prikaza je vidljivo kako je gotov novac u odnosu na platne kartice kao oblik plaćanja i u 2015. godini znatno zastupljeniji i u broju i u vrijednosti transakcija. Međutim, u 2015. u odnosu na 2014. vrijednost izdanih računa koji su plaćeni gotovim novcem pala je za 0,7%, dok je broj izdanih računa koji su plaćeni gotovim novcem ostao na istoj razini. Nadalje, u 2015. godini u odnosu na 2014. godinu vrijednost kartičnih platnih transakcija kupnje robe i usluga izvršenih platnim karticama hrvatskih i inozemnih izdavatelja porasla je za 7,9%, a broj za 9,7%.

Prosječna je vrijednost platne transakcije gotovim novcem u 2015. iznosila 45 kuna, a prosječna vrijednost nacionalne kartične platne transakcije 228 kuna.

5. Prihvat platnih kartica

U ovom poglavlju prikazani su statistički podaci o broju i vrijednosti transakcija kod kojih su pružatelji platnih usluga prihvatitelji obavili platnu uslugu prihvata platnih kartica preko prihvatnog uređaja.

Pružatelji platnih usluga prihvatitelji (u nastavku teksta: prihvatitelji) jesu:

1. kreditne institucije (banke) koje su od HNB-a dobile odobrenje za rad u sklopu kojeg je i odobrenje za pružanje platne usluge prihvaćanja platnih kartica i
2. institucije za elektronički novac¹⁰ koje su od HNB-a dobile odobrenje za pružanje platne usluge prihvaćanja platnih kartica.

Prihvatitelj može prihvatiti platnu karticu od:

- pružatelja platnih usluga izdavatelja koji je odobrenje za rad ili odobrenje za obavljanje usluge izdavanja platnih kartica dobio od HNB-a (u nastavku teksta: hrvatski izdavatelj) ili
- pružatelja platnih usluga izdavatelja koji je odobrenje za rad ili

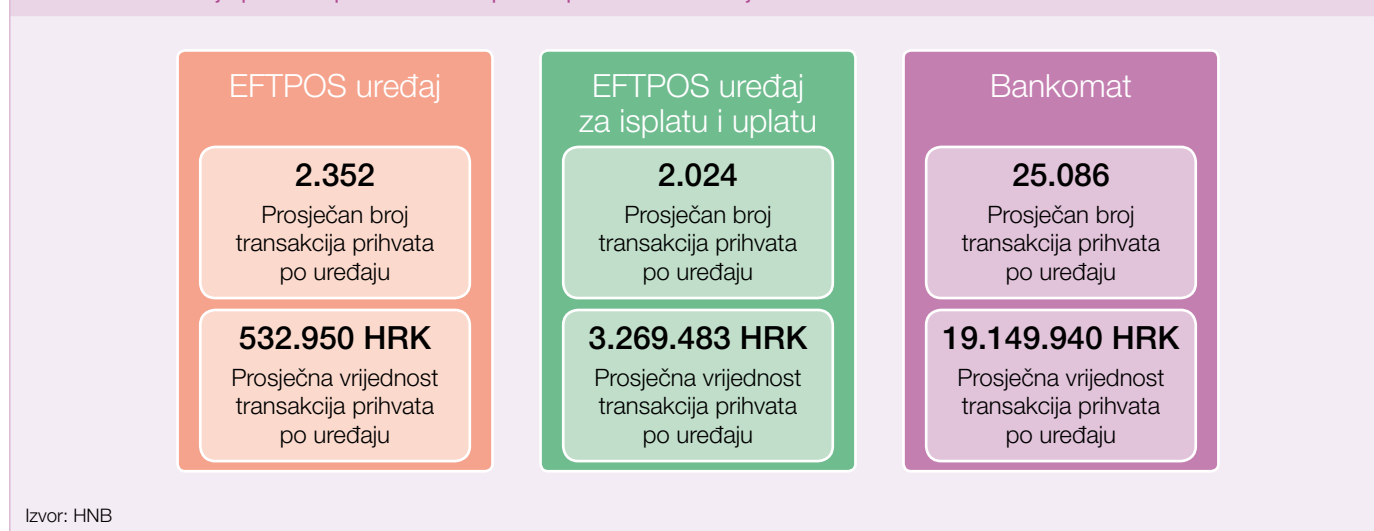
odobrenje za obavljanje usluge izdavanja platnih kartica dobio od nadležnog tijela drugih država članica EU-a ili trećih država (u nastavku teksta: inozemni izdavatelj).

Prihvat platnih kartica hrvatskih izdavatelja dijeli se na prihvat platnih kartica koje je izdao sam prihvatitelj i na prihvat platnih kartica ostalih hrvatskih izdavatelja.

Poglavlje je podijeljeno u tri dijela:

- u prvom dijelu prikazuju se ukupan broj i vrijednost transakcija prihvata platnih kartica hrvatskih i inozemnih izdavatelja (Potpoglavlje 5.1.);
- u drugom dijelu prikazuju se ukupan broj i vrijednost transakcija prihvata platnih kartica, i to vlastitih kartica i kartica ostalih hrvatskih izdavatelja (Potpoglavlje 5.1.1.);
- u trećem dijelu prikazuju se ukupan broj i vrijednost transakcija prihvata platnih kartica inozemnih izdavatelja (Potpoglavlje 5.1.2.).

Okvir 4. Transakcije prihvata platnih kartica prema prihvatnim uređajima u 2015.

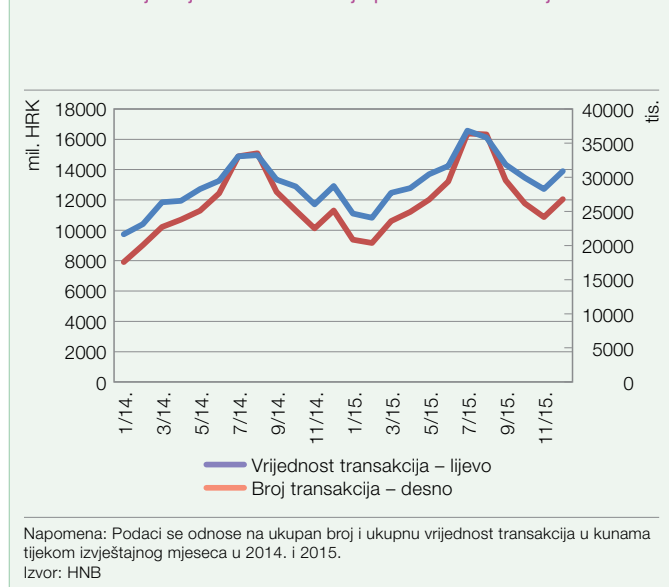
10 Ne uključuju se podaci dostavljeni od institucija za elektronički novac koje ujedno obavljaju djelatnost telekomunikacijskih usluga.

5.1. Ukupan prihvat platnih kartica

U ovom poglavlju prikazani su statistički podaci o ukupnom broju i vrijednosti transakcija prijehata platnih kartica hrvatskih i inozemnih izdavatelja.

U 2015. ukupno je izvršeno 360,52 milijuna transakcija prijehata platnih kartica s ukupnom vrijednosti od 146.308,23 milijuna kuna (Slika 18.). Ukupan broj transakcija prijehata platnih kartica u 2015. godini u odnosu na 2014. godinu porastao je za 7,7%, a vrijednost za 6,9%.

Slika 18. Broj i vrijednost transakcija prijehata na teritoriju RH

U siječnju 2015. ukupno je evidentirano 24,7 milijuna transakcija prijehata s ukupnom vrijednosti od 9.386,9 milijuna kuna. Tijekom idućih mjeseci broj i vrijednost transakcija prijehata rasli su do mjeseca srpnja, u kojemu su dosegli najveću razinu od 36,8 milijuna transakcija s ukupnom vrijednosti od 16.387,3 milijuna kuna. Od kolovoza broj i vrijednost transakcija prijehata imaju tendenciju pada sve do mjeseca prosinca, u kojemu je evidentirano 30,9 milijuna transakcija prijehata s ukupnom vrijednosti od 12.056,17 milijuna kuna.

Usluga prijehata obavlja se kod ugovornih trgovaca, odnosno poslovnih subjekata koji na osnovi ugovora s prihvatiteljem na svojem prodajnom mjestu nude mogućnost plaćanja platnim karticama preko prihvatnih uređaja. Na dan 31. prosinca 2015. ukupno je evidentirano 35.647 ugovornih trgovaca, od kojih njih 2.169 na svojem prodajnom mjestu nude mogućnost plaćanja platnim karticama preko interneta. Nadalje, 658 ugovornih trgovaca nude mogućnost plaćanja platnim karticama samo preko interneta, tj. bez mogućnosti kupnje preko fizičkog EFTPOS uređaja. Navedeni broj ugovornih trgovaca iskazan je neovisno o broju prihvatnih mjesta kojima se trgovac koristi. Jedan trgovački lanac tako je evidentiran kao jedan ugovorni trgovac bez obzira na to koliko se prodajnih mjesta i prihvatnih uređaja koristi.

Od ukupno navedenih 35.647 ugovornih trgovaca njih 15.779 ili 44% ima ugovorenu uslugu prijehata samo s jednim pružateljem platnih usluga prihvatiteljem, njih 9.947 (28%) s dva prihvatitelja, a njih 8.066 (23%) s tri prihvatitelja.

Broj ugovornih trgovaca od 66.326 za 2014. godinu bio je iskazan kao zbroj ugovornih trgovaca svakoga pojedinog izvještajnog obveznika, dok broj ugovornih trgovaca za 2015. prikazuje ukupan broj ugovornih trgovaca u RH. Navedeni broj ugovornih trgovaca za 2015. godinu iskazan je na ukupnoj razini neovisno o broju ugovornih odnosa s izvještajnim obveznicima s obzirom na to da jedan ugovorni trgovac može imati ugovorne odnose sklopljene s više izvještajnih obveznika.

Prihvatni uređaji preko kojih se obavlja usluga prijehata jesu bankomat, EFTPOS uređaj, internet i EFTPOS uređaj za isplatu i uplatu (Tablica 11.).

Od ukupnog broja transakcija prijehata 30,74% transakcija prihvaćeno je preko bankomata, 67,49% preko EFTPOS uređaja, 0,85% internetom i 0,92% preko EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu.

Od ukupne vrijednosti transakcija prijehata 57,83% transakcija je prihvaćeno preko bankomata, 37,68% preko EFTPOS uređaja, 0,81% internetom i 3,65% preko EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu i 0,04% ostalih transakcija.

Tablica 11. Broj i vrijednost transakcija prijehata platnih kartica prema prihvatnom uređaju u kunama

Pružatelj platnih usluga prihvatitelj	Bankomat	EFTPOS uređaj	Internet	EFTPOS uređaj za isplatu i uplatu	Ostalo	Ukupno
Broj transakcija						
Kreditne institucije	109.087.141	82.707.257	232.642	3.160.080	–	195.187.120
Institucije za elektronički novac	1.741.159	160.613.931	2.820.123	145.232	17.266	165.337.711
Ukupno	110.828.300	243.321.188	3.052.765	3.305.312	17.266	360.524.831
Vrijednost transakcija						
Kreditne institucije	83.006.949.233	19.268.843.117	117.306.501	4.971.666.764	–	107.364.765.615
Institucije za elektronički novac	1.597.487.592	35.856.296.401	1.063.189.943	367.399.358	59.092.186	38.943.465.480
Ukupno	84.604.436.825	55.125.139.518	1.180.496.444	5.339.066.122	59.092.186	146.308.231.095

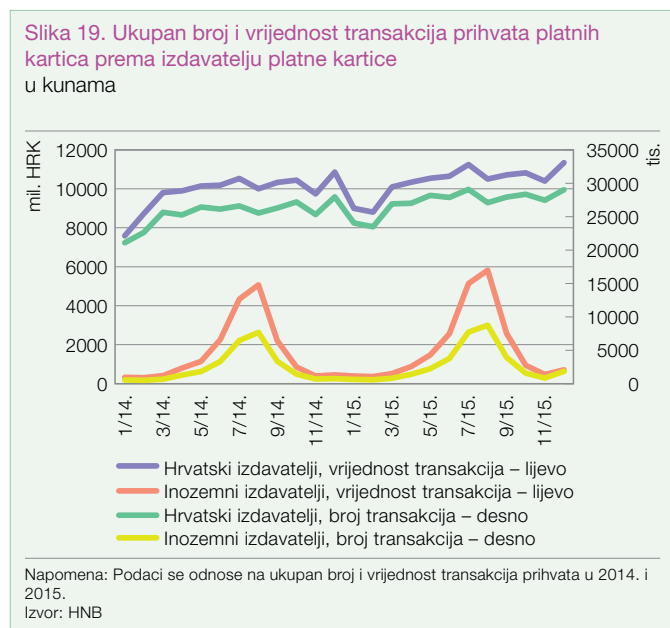
Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj i vrijednost transakcija prijehata u 2015.
Izvor: HNB

Preko bankomata u 2015. prihvaćeno je ukupno 110,82 milijuna transakcija s ukupnom vrijednosti od 84.640,44 milijuna kuna. Kreditne institucije sudjelovale su u prihvatu platnih kartica izvršenih u svrhu isplate gotovog novca preko bankomata s udjelom od 98% u broju i vrijednosti transakcija.

Preko EFTPOS uređaja u 2015. prihvaćeno je ukupno 243,32 milijuna transakcija s ukupnom vrijednosti od 55.125,14 milijuna kuna. Institucije za elektronički novac u ukupnom prihvatu platnih kartica izvršenih preko EFTPOS uređaja sudjelovale su s udjelom od 65% u broju transakcija i 66% u vrijednosti transakcija.

Ukupan broj transakcija prihvata platnih kartica izvršenih internetom u 2015. iznosio je 3,05 milijuna s ukupnom vrijednosti od 1.180,5 milijuna kuna. Od ukupne usluge prihvata platnih kartica izvršene internetom institucije za elektronički novac sudjelovale su s udjelom od 92% u broju transakcija i 90% u vrijednosti transakcija.

Prosječna vrijednost transakcije prihvata platnih kartica u 2015. iznosila je 405 kuna. Pregledom transakcija prihvata vidljivo je da je najveća prosječna vrijednost transakcije od 1.615 kuna evidentirana za prihvata platnih kartica izvršenih preko EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu, dok je najmanja prosječna vrijednost transakcije prihvata, u iznosu od 227 kuna, evidentirana za prihvata platnih kartica izvršenih preko EFTPOS uređaja.

Od ukupno izvršenih 360,52 milijuna transakcija prihvata platnih kartica u 2015., 91% odnosi se na platne kartice hrvatskih izdavatelja, a 9% na one inozemnih izdavatelja. U 2015. od ukupno izvršenih 146.308,23 milijuna kuna transakcija prihvata platnih kartica 85% odnosi se na platne kartice hrvatskih izdavatelja, a 15% na platne kartice inozemnih izdavatelja (Slika 19.). Ukupan broj transakcija prihvata platnih kartica inozemnih izdavatelja u 2015. godini u odnosu na 2014. godinu porastao je za 20%, a vrijednost za 18%.

Ukupan broj transakcija prihvata platnih kartica hrvatskih izdavatelja u 2015. godini u odnosu na 2014. godinu porastao je za 7%, a vrijednost za 5%.

Usluga prihvata platnih kartica može se pružati za:

- kupnju robe i usluga platnom karticom;
- podizanje i polaganje gotovog novca platnom karticom.

Od ukupnog broja transakcija prihvata platnih kartica 68,5% odnosi se na kupnju robe i usluga, 30,6% na podizanje gotovog novca i 0,9% na polaganje gotovog novca. Vrijednosti pokazuju obrnuti omjer te od ukupne vrijednosti transakcija prihvata platnih kartica 38,5% odnosi se na kupnju robe i usluga, 57,1% na podizanje gotovog novca i 4,4% na polaganje gotovog novca.

Pod pojmom kupnja robe i usluga uključuju se transakcije prihvata platnih kartica za kupljenu robu i usluge izvršene preko EFTPOS uređaja, interneta i bankomata.

U 2015. ukupno je izvršeno 247,07 milijuna transakcija prihvata platnih kartica za kupnju robe i usluga s ukupnom vrijednosti od 56.316,53 milijuna kuna (vlastite kartice, kartice drugih hrvatskih izdavatelja i kartice inozemnih izdavatelja). Ukupan broj transakcija prihvata platnih kartica za kupnju robe i usluga u 2015. godini u odnosu na 2014. godinu porastao je za 9,7%, a vrijednost za 7,9%.

Pod pojmom podizanje gotovog novca podrazumijevaju se transakcije prihvata platnih kartica za podizanje gotovog novca izvršene preko bankomata, EFTPOS uređaja i EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu. Ukupan broj transakcija prihvata platnih kartica za podizanja gotovog novca u 2015. iznosio je 110,41 milijun s ukupnom vrijednosti od 83.477,18 milijuna kuna, čime je zabilježen porast od 3% u broju transakcija i 6% u vrijednosti transakcija u odnosu na 2014. godinu.

Pod pojmom polaganje gotovog novca podrazumijevaju se transakcije prihvata platnih kartica za polaganje gotovog novca izvršene preko bankomata i EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu. Ukupan broj transakcija prihvata platnih kartica za polaganja gotovog novca u 2015. iznosio je 3,04 milijuna s ukupnom vrijednosti od 6.514,52 milijuna kuna, čime je zabilježen porast od 13% u broju transakcija i 17% u vrijednosti transakcija u odnosu na 2014. godinu.

5.1.1. Prihvat platnih kartica izdanih u RH

U ovom poglavlju prikazani su statistički podaci o broju i vrijednosti transakcija prihvata platnih kartica hrvatskih izdavatelja.

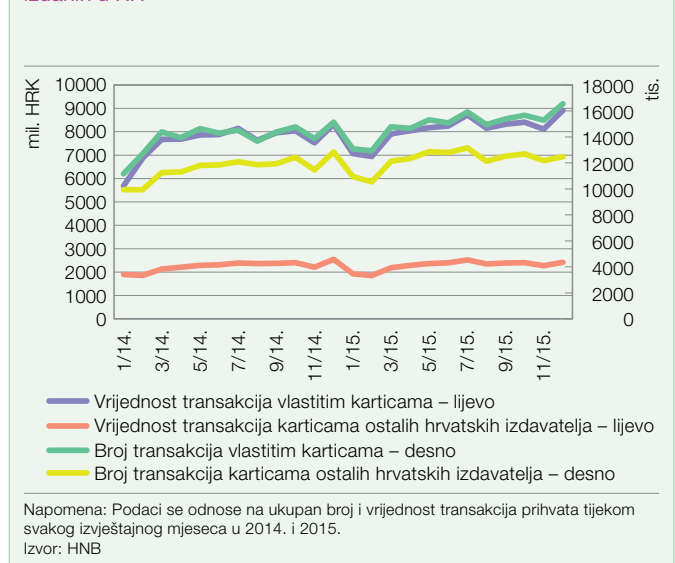
Prihvat platnih kartica hrvatskih izdavatelja dijeli se na prihvata platnih kartica koje je izdao sam prihvatitelj (u nastavku teksta: vlastite kartice) i na prihvata platnih kartica ostalih hrvatskih izdavatelja (u nastavku teksta: ostali hrvatski izdavatelji).

U 2015. izvršeno je ukupno 326,5 milijuna transakcija prihvaćanja platnih kartica hrvatskih izdavatelja s ukupnom vrijednosti od 124.444,42 milijuna kuna, od čega je prihvaćeno (Slika 20.):

- **vlastitih kartica:** 179,7 milijuna transakcija s ukupnom vrijednosti od 97.055,39 milijuna kuna i
- **kartica ostalih hrvatskih izdavatelja:** 146,8 milijuna transakcija s ukupnom vrijednosti od 27.389,03 milijuna kuna.

Ukupan broj prihvaćanja platnih kartica hrvatskih izdavatelja u 2015. godini povećao se za 7% u odnosu na 2014. godinu, a ukupna vrijednost za 5%.

Slika 20. Broj i vrijednost transakcija prihvaćanja platnih kartica izdanih u RH

Na Slici 20. prikazani su ukupan broj i vrijednost transakcija prihvaćanja platnih kartica prema izdavatelju na mjesečnoj razini u 2015. godini. Vidljivo je da su prihvatitelji najčešće prihvaćali vlastite kartice, odnosno kartice koje su i sami izdali. Najveći broj transakcija prihvaćanja platnih kartica izdanih u RH u 2015. godini evidentiran je u mjesecu srpnju u iznosu od 29 milijuna s ukupnom vrijednosti od 11.243 milijuna kuna.

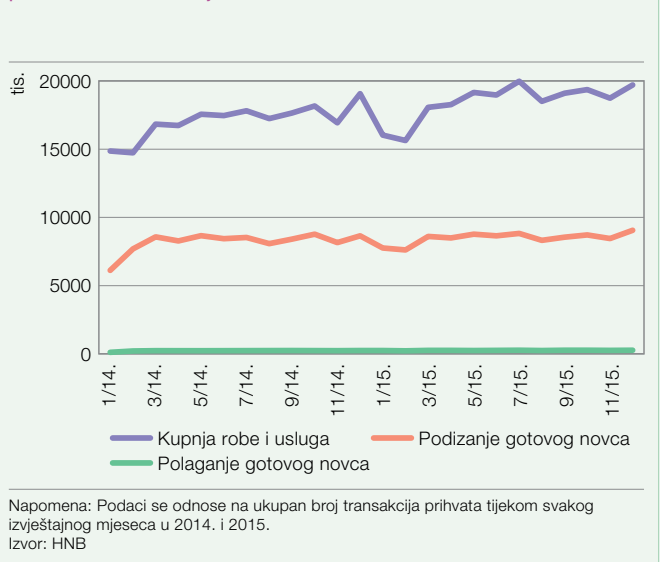
Od ukupnog broja transakcija prihvaćanja platnih kartica hrvatskih izdavatelja 31,36% transakcija prihvaćeno je preko bankomata, 66,86% preko EFTPOS uređaja, 0,8% internetom i 0,97% preko EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu. Promatraju li se ukupne vrijednosti transakcija prihvaćanja platnih kartica hrvatskih izdavatelja, 60,29% transakcija prihvaćeno je preko bankomata, 34,99% preko EFTPOS uređaja, 0,63% internetom i 4,05% preko EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu. Prosječna vrijednost transakcije prihvaćanja platnih kartica hrvatskih izdavatelja u 2015. iznosila je:

- preko EFTPOS uređaja: 200 kuna;
- internetom: 300 kuna;
- preko bankomata: 733 kune i
- preko EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu: 1.584 kune.

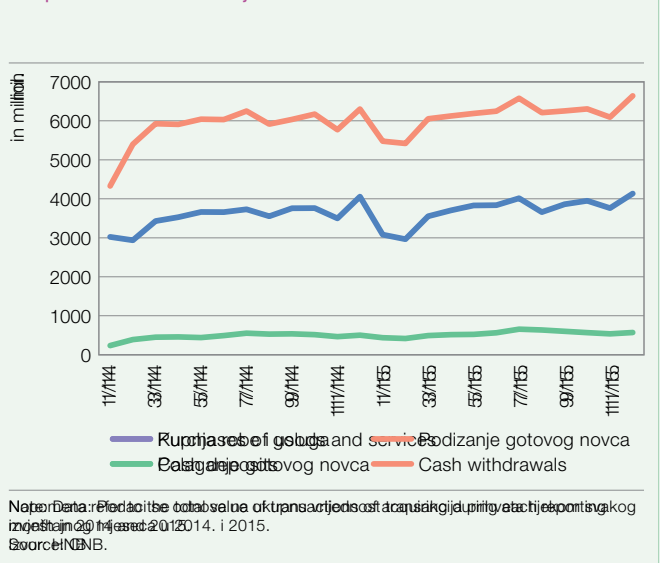
U 2015. prosječan broj transakcija prihvaćanja platnih kartica izdanih u RH iznosio je 27,2 milijuna mjesečno, a prosječna vrijednost transakcija bila je 10.370 milijuna kuna mjesečno.

Pregledom transakcija prihvaćanja platnih kartica prema vrsti transakcije najzastupljenije je podizanje gotovog novca koje u ukupnoj vrijednosti transakcija prihvaćanja sudjeluje s ukupno 59%, zatim slijedi kupnja robe i usluga s 36% te polaganje gotovog novca s 5% (slike 21. i 22.).

Slika 21. Broj transakcija prihvaćanja platnih kartica izdanih u RH prema vrsti transakcije

Slika 22. Vrijednost transakcija prihvaćanja platnih kartica izdanih u RH prema vrsti transakcije

Kupnja robe i usluga

Pod pojmom kupnja robe i usluga podrazumijevaju se transakcije prihvata platnih kartica za kupljenu robu i usluge izvršene preko EFTPOS uređaja, interneta i bankomata.

U 2015. ukupno je evidentirano 221,55 milijuna transakcija prihvata platnih kartica hrvatskih izdavatelja za kupnju robe i usluga s ukupnom vrijednosti od 44.339,2 milijuna kuna izvršenih platnim karticama izdanima u RH.

Od ukupnih transakcija prihvata platnih kartica za kupnju robe i usluga izvršenih platnim karticama izdanima u RH:

- preko EFTPOS uređaja: prihvaćeno je 218,13 milijuna transakcija (98,45%) s ukupnom vrijednosti od 43.510,2 milijuna kuna (98,13%);
- internetom: prihvaćeno je 2,6 milijuna transakcija (1,18%) s ukupnom vrijednosti od 780,7 milijuna kuna (1,76%) i
- preko bankomata: prihvaćeno je 0,82 milijuna transakcija (0,37%) s ukupnom vrijednosti od 48,3 milijuna kuna (0,11%) (najčešće kupnja telefonskih bonova, aviokarata i slično).

Prosječna vrijednost transakcija prihvata platnih kartica za kupnju robe i usluga izvršenih platnim karticama izdanima u RH u 2015. iznosila je:

- preko EFTPOS uređaja: 199 kuna;
- internetom: 300 kuna i
- preko bankomata: 60 kuna.

Podizanje gotovog novca

Pod pojmom podizanje gotovog novca podrazumijevaju se transakcije prihvata platnih kartica za podizanje gotovog novca preko bankomata, EFTPOS uređaja, EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu platnom karticom i ostalim načinima (šalter, određena aplikativna rješenja i sl.).

U 2015. ukupno je izvršeno 101,84 milijuna transakcija prihvata platnih kartica hrvatskih izdavatelja za podizanje gotovog novca s ukupnom vrijednosti od 73.590,7 milijuna kuna.

Od ukupnih transakcija prihvata platnih kartica za podizanje gotovog novca učinjenih platnim karticama izdanima u RH:

- preko bankomata: prihvaćeno je 98,8 milijuna transakcija (97,02%) s ukupnom vrijednosti od 69.595,6 milijuna kuna (94,57%);
- preko EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu: prihvaćeno je 2,9 milijuna transakcija (2,85%) s ukupnom vrijednosti od 3.903,9 milijuna kuna (5,3%);
- preko EFTPOS uređaja: prihvaćen je 0,1 milijun transakcija (0,11%) s ukupnom vrijednosti od 32,1 milijun kuna (0,04%) i
- ostalim načinima: prihvaćeno je 17.265 transakcija (0,02%) s ukupnom vrijednosti od 59,1 milijun kuna (0,09%).

Prosječna vrijednost transakcije prihvata platnih kartica za podizanje gotovog novca izvršenih platnim karticama izdanima u RH u 2015. iznosila je:

- preko bankomata: 704 kune;
- preko EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu: 1.350 kuna;
- preko EFTPOS uređaja: 2.281 kunu i
- ostalo: 3.423 kune.

Polaganje gotovog novca

Pod pojmom polaganje gotovog novca podrazumijevaju se platne transakcije prihvata platnih kartica za polaganje gotovog novca preko bankomata i EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu.

U 2015. ukupno je evidentirano 3,04 milijuna transakcija prihvata platnih kartica hrvatskih izdavatelja za polaganje gotovog novca s ukupnom vrijednosti od 6.514,5 milijuna kuna.

Od ukupnih transakcija prihvata platnih kartica za polaganje gotovog novca učinjenih platnim karticama izdanima u RH:

- preko bankomata: prihvaćeno je 2,8 milijuna transakcija (90,52%) s ukupnom vrijednosti od 5.381,7 milijuna kuna (82,61%) i
- preko EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu: prihvaćeno je 0,24 milijuna transakcija (9,48%) s ukupnom vrijednosti od 1.132,8 milijuna kuna (17,39%).

Prosječna vrijednost transakcije prihvata platnih kartica za polaganje gotovog novca izvršenih platnim karticama izdanima u RH u 2015. iznosila je:

- preko bankomata: 1.956 kuna i
- preko EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu: 3.932 kune.

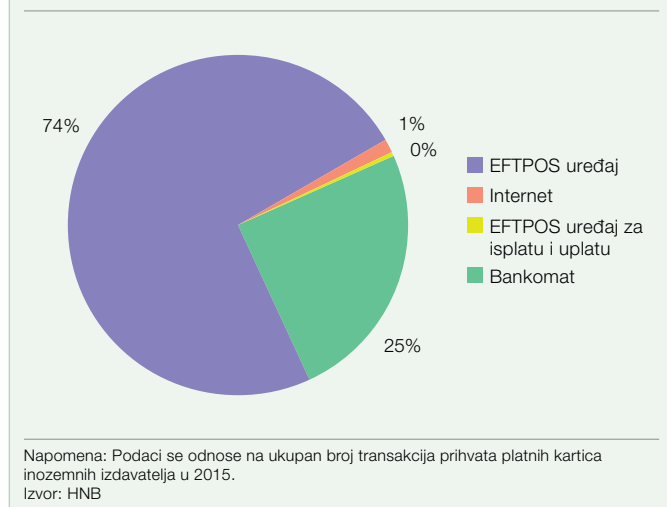
5.1.2. Prihvat platnih kartica izdanih u inozemstvu

U ovom poglavlju prikazani su statistički podaci o broju i vrijednosti transakcija prihvata platnih kartica izdanih izvan RH, tj. inozemnih izdavatelja.

U 2015. ukupno je evidentiran 34,1 milijun transakcija prihvata platnih kartica inozemnih izdavatelja s ukupnom vrijednosti od 21.863,86 milijuna kuna izvršenih platnim karticama inozemnih izdavatelja. Time je ukupan broj transakcija prihvata platnih kartica inozemnih izdavatelja u 2015. godini u odnosu na 2014. godinu porastao za 20%, a vrijednost za 18%.

U prva tri mjeseca 2015. vrijednost transakcija prihvata platnih kartica inozemnih izdavatelja prosječno je mjesečno iznosila 423,12 milijuna kuna. Trend porasta primjetan je do mjeseca kolovoza kada je dosegnuo razinu od 5.824,2 milijuna kuna te u rujnu počinje padati. U mjesecu prosincu 2015. vrijednost transakcija prihvata platnih kartica inozemnih izdavatelja iznosila je 710,47 milijuna kuna te je time ostvareno povećanje u odnosu na prosinac 2014. godine od 58,9%.

Slika 23. Broj transakcija prijehva platnih kartica inozemnih izdavatelja prema prihvatnim uređajima

Također, iz pregleda vrijednosti transakcija prijehva vidljivo je da su se imatelji platnih kartica izdanih u inozemstvu gotovo podjednako koristili bankomatima i EFTPOS uređajima, s naznakom kako je na EFTPOS uređajima izvršen trostruko veći broj transakcija prijehva (slike 23. i 24.).

Od ukupnih transakcija prijehva platnih kartica inozemnih izdavatelja u 2015.:

- preko bankomata: prihvaćeno je 8,45 milijuna transakcija s ukupnom vrijednosti od 9.578,75 milijuna kuna;
- preko EFTPOS uređaja: prihvaćeno je 25,08 milijuna transakcija s ukupnom vrijednosti od 11.582,88 milijuna kuna;
- internetom: prihvaćeno je 0,45 milijuna transakcija s ukupnom vrijednosti od 399,81 milijun kuna;
- preko EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu: prihvaćeno je 0,13 milijuna transakcija s ukupnom vrijednosti od 302,37 milijuna kuna.

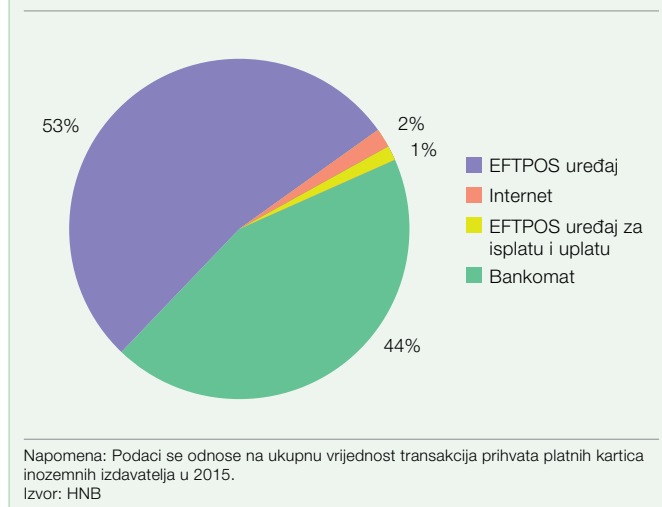
Prihvat platnih kartica inozemnih izdavatelja u 2015. godini u odnosu na 2014. godinu najveći rast bilježi kod transakcija izvršenih preko EFTPOS uređaja za kupnju robe i usluga, i to u broju transakcija za 30%, a u vrijednosti za 24%.

Prosječna vrijednost transakcije prijehva platnih kartica inozemnih izdavatelja iznosila je:

- preko EFTPOS uređaja: 461,88 kuna;
- internetom: 894,42 kune;
- preko bankomata: 1.133,72 kune i
- preko EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu: 2.405,93 kune.

U 2015. ukupno je evidentirano 25,53 milijuna transakcija (55%) prijehva platnih kartica inozemnih izdavatelja za kupnju robe i usluga s ukupnom vrijednosti od 11.977,38 milijuna kuna (75%) i 8,57 milijuna transakcija (45%) prijehva platnih kartica za podizanje gotovog novca s ukupnom vrijednosti od 9.886,48 milijuna kuna (25%).

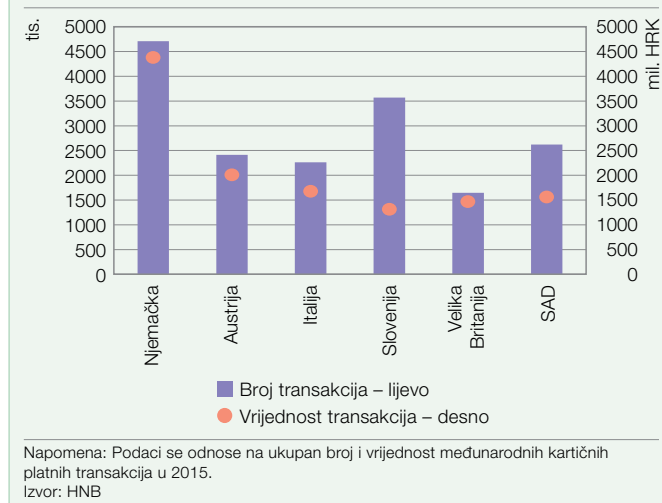
Slika 24. Vrijednost transakcija prijehva platnih kartica inozemnih izdavatelja prema prihvatnim uređajima u kunama

U 2015. evidentirane su transakcije prijehva učinjene platnim karticama inozemnih izdavatelja iz ukupno 186 država. Prihvat platnih kartica izdanih u šest najzastupljenijih država (Njemačka, Austrija, Italija, Velika Britanija, Slovenija i SAD) sudjeluje s 51% u ukupnom broju transakcija prijehva platnih kartica inozemnih izdavatelja i s 57% u ukupnoj vrijednosti transakcija prijehva platnih kartica inozemnih izdavatelja.

Nadalje, samo jedna od šest prikazanih država jest država izvan EU-a i to je SAD. Ukupan broj transakcija prijehva izvršenih platnim karticama izdanim u SAD-u u 2015. iznosio je 2,6 milijuna s ukupnom vrijednosti od 1.560,3 milijuna kuna. Od šest prikazanih država u 2015. najveća vrijednost transakcija prijehva platnih kartica učinjena je platnim karticama izdanim u Njemačkoj u iznosu od 4.378,15 milijuna kuna. U skladu s tim i najveća prosječna vrijednost po kartičnoj transakciji u iznosu od 929 kuna ostvarena je karticama njemačkih izdavatelja, a najmanja karticama slovenskih izdavatelja (Slika 25.).

Slika 25. Broj i vrijednost transakcija prijehva platnih kartica inozemnih izdavatelja prema državi izdavatelja – šest najzastupljenijih država

6. Pojmovnik

- **Charge kartica** je platna kartica kod koje u trenutku zadavanja platne transakcije nije osigurano pokriće na računu za plaćanje, a platne se transakcije najčešće izvršavaju do odobrenoga kredita (limita). Iznos troškova nastalih upotrebom kartice s charge funkcijom u određenom razdoblju korisnik podmiruje u cijelosti na kraju određenog razdoblja, najčešće kreditnim transferom.
- **Debitna kartica** je platna kartica koja se izdaje imateljima računa za plaćanje. Troškovi učinjeni ovom karticom naplaćuju se terećenjem računa za plaćanje, i to najčešće odmah.
- **Država članica** je država potpisnica Ugovora o Europskom gospodarskom prostoru.
- **Kartična platna shema** jest skup funkcija, procedura, postupaka, pravila i uređaja koji imatelju platne kartice omogućuju izvršenje platne transakcije i/ili podizanje gotovog novca kod pružatelja platnih usluga.
- **Kartična platna transakcija** usluga je koja se temelji na prihvatnoj kartičnoj infrastrukturi i pravilima poslovanja kartične platne sheme za izvršavanje platne transakcije debitnom ili kreditnom karticom.
- **Kreditna kartica** je platna kartica kod koje nije osigurano pokriće na računu za plaćanje, a za izvršenje platne transakcije korisniku je odobren kredit (limit). Korisnik platne kartice može izvršavati plaćanja do iznosa odobrenoga kredita (limita). Iznos svake izvršene transakcije nastale upotrebom platne kartice s kreditnom funkcijom u određenom razdoblju automatski se dijeli na ugovoreni broj otplatnih rata prema ugovorenom modelu.
- **Kartica s odgođenom naplatom** platna je kartica koja se izdaje najčešće imateljima računa za plaćanje. U trenutku zadavanja platne transakcije nije osigurano pokriće na računu za plaćanje, a platne se transakcije najčešće mogu izvršavati do odobrenog limita. Iznos ukupnih troškova nastalih upotrebom platne kartice s funkcijom odgođene naplate, u određenom razdoblju, podmiruje se u cijelosti na kraju određenog razdoblja uslugom izravnog terećenja računa za plaćanje.
- **Međunarodna platna transakcija** jest platna transakcija u čijem izvršavanju sudjeluju dva pružatelja platnih usluga od kojih jedan pružatelj platnih usluga (primatelja plaćanja ili platitelja) posluje u RH, a drugi pružatelj platnih usluga (platitelja ili primatelja plaćanja) posluje prema propisima treće države ili druge države članice.
- **Nacionalna platna transakcija** jest platna transakcija u čijem izvršavanju sudjeluju platitelj i pružatelj platnih usluga i pružatelj platnih usluga primatelja plaćanja ili samo jedan pružatelj platnih usluga koji posluje u RH.
- **Platni instrument** je svako personalizirano sredstvo i/ili skup postupaka ugovorenih između korisnika platnih usluga i pružatelja platnih usluga koje korisnik platnih usluga primjenjuje za iniciranje naloga za plaćanje.
- **Platna kartica** je platni instrument koji omogućuje njezinu imatelju izvršenje plaćanja robe i usluga bilo preko prihvatnog uređaja ili na daljinu i/ili koji omogućuje podizanje gotovog novca i/ili korištenje drugih usluga na bankomatu ili drugom samoposlužnom uređaju.
- **Pružatelj platnih usluga** jest institucija definirana člankom 5. ZPP-a.
- **Pružatelj platnih usluga izdavatelj** jest institucija koja izdaje platnu karticu.
- **Pružatelj platnih usluga prihvatitelj** jest institucija koja osigurava prihvrat platne kartice.
- **Revolving kartica** je platna kartica kod koje u trenutku zadavanja platne transakcije nije osigurano pokriće na računu za plaćanje, a za izvršenje platne transakcije korisniku je najčešće odobren revolving kredit (limit). Iznos troškova nastalih upotrebom kartice s revolving funkcijom u određenom razdoblju korisnik plaća djelomično, u utvrđenom postotku od učinjene potrošnje.
- **Treća država** je svaka strana država koja nije država članica.

7. Dodatak

7.1. Popis tablica

Tablica 1. Ukupan broj uređaja na kojima se obavlja prihvatanje platnih kartica na teritoriju RH.....	6
Tablica 2. Broj bankomata prema županijama na teritoriju RH.....	6
Tablica 3. Broj platnih kartica izdanih u RH prema korisniku ..	10
Tablica 4. Broj platnih kartica izdanih u RH prema vrsti kartice	11
Tablica 5. Broj kontaktnih i beskontaktnih platnih kartica izdanih u RH.....	12
Tablica 6. Broj imatelja platnih kartica u RH (potrošača).....	13
Tablica 7. Broj imatelja platnih kartica u RH poslovnih subjekata (nepotrošača).....	13
Tablica 8. Broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija po vrsti platne kartice.....	15
Tablica 9. Broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija kupnje robe i usluga po funkciji	17
Tablica 10. Broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija podizanja gotovog novca po funkciji	18
Tablica 11. Broj i vrijednost transakcija prihvata platnih kartica prema prihvatnom uređaju	22

7.2. Popis okvira

Okvir 1. Rasprostranjenost uređaja u RH na dan 31. prosinca 2015.	4
Okvir 2. Zastupljenost platnih kartica potrošača u RH na dan 31. prosinca 2015.....	9
Okvir 3. Nacionalne kartične platne transakcije po stanovniku u 2015.....	14
Okvir 4. Transakcije prihvata platnih kartica prema prihvatnim uređajima u 2015.....	21

7.3. Popis slika

Prikaz 1. Četverostrana kartična shema u RH.....	5
Prikaz 2. Trostrana kartična shema u RH	6
Slika 1. Broj bankomata na teritoriju RH prema funkcijama	7
Slika 2. Broj EFTPOS uređaja na teritoriju RH.....	7
Slika 3. Broj beskontaktno-kontaktne EFTPOS uređaja na teritoriju RH.....	7
Slika 4. Broj platnih kartica	10
Slika 5. Broj korištenih, nekorisćenih i blokiranih platnih kartica	11
Slika 6. Broj novoizdanih i deaktiviranih platnih kartica prema vrsti kartice.....	12
Slika 7. Broj kontaktnih i beskontaktnih platnih kartica	13
Slika 8. Broj i vrijednost nacionalnih i međunarodnih kartičnih platnih transakcija.....	15
Slika 9. Broj nacionalnih kartičnih platnih transakcija prema prihvatnim uređajima.....	16
Slika 10. Vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija prema prihvatnim uređajima	16
Slika 11. Prosječan mjesečni broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija po korištenoj platnoj kartici	16
Slika 12. Broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija podizanja gotovog novca.....	18
Slika 13. Broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija polaganja gotovog novca.....	18
Slika 14. Broj i vrijednost međunarodnih kartičnih platnih transakcija	19
Slika 15. Broj i vrijednost međunarodnih kartičnih platnih transakcija za osam najzastupljenijih država	20
Slika 16. Usporedni prikaz korištenja različitih instrumenata plaćanja u 2014. i 2015. – vrijednost.....	20

Slika 17. Usporedni prikaz korištenja različitih instrumenata plaćanja u 2014. i 2015. – broj.....	20	Slika 22. Vrijednost transakcija prihvata platnih kartica izdanih u RH prema vrsti transakcije	24
Slika 18. Broj i vrijednost transakcija prihvata na teritoriju RH.....	22	Slika 23. Broj transakcija prihvata platnih kartica inozemnih izdavatelja prema prihvatnim uređajima.....	26
Slika 19. Ukupan broj i vrijednost transakcija prihvata platnih kartica prema izdavatelju platne kartice.....	23	Slika 24. Vrijednost transakcija prihvata platnih kartica inozemnih izdavatelja prema prihvatnim uređajima.....	26
Slika 20. Broj i vrijednost transakcija prihvata platnih kartica izdanih u RH	24	Slika 25. Broj i vrijednost transakcija prihvata platnih kartica inozemnih izdavatelja prema državi izdavatelja – šest najzastupljenijih država.....	26
Slika 21. Broj transakcija prihvata platnih kartica izdanih u RH prema vrsti transakcije	24		

HRVATSKA NARODNA BANKA

ISSN 1849-790X (online)